

FALURÓL-FALURA

BRASSÓ

Amikor megérkeztem, a monoklis mizrachista megölelt és megcsókolt. Külörtestvérek vagyunk, mindketten a Barisszia öregjei és a Barissziánusok szeretetben mindig így köszöntik egymást. — Minek jöttél? — kérdezte tőlem és gyanakodva firtatta az arcomat.

— Pénzért — mondtam röviden.

Az én külörtestvérem előhuzta óráját a mellényzsebéből, ránézett és fagyos nyugalommal mondotta:

— Ejfélikor megy a vonat. Már föl is szállhatsz és mehatsz vissza. Mert pénzt itten nem kapsz egy banit se.

Ilyen barátságosan fogadott engem az én külörtestvérem. Gondoltam, hidegvérrel hidegvért állítok szembe és hát csak úgy halkan kérdeztem, pedig az epém forrott: Miért? Ti nem vagytok zsidók? Ti nem tartjátok becsületbeli kötelességeknek, hogy tartozásokat megfizessétek?

— Brassó harmincezer lejt adott — mondotta a barátom. — Nem elég szép áldozat?

— Elég szép — mondtam én — de nem is az áldozatról beszélek, én a tartozásról szóltam.

A barátom úgy nézett rám, mintha elvesztettem volna szép eszemet. De én folytattam:

— Brassó harmincezeret áldozott. Nagyon szép és dicséret érte. Tartoztok még hetven ezerrel. Hogy együtt legyen a brassói százezer.

Mostan már nevetett. Ugy gondolom, megakarta fogni a pulzusomat, mert az én külörtestvérem orvos és azt hitte, hogy félrebeszélék. De három nap múltán kezemben volt hetvenöt ezer lei. Ötfele több, mint amennyit mondtam. Brassó összesen százöt ezer lejt adott a restaurációra. Mikor elbucsuztam tőle, megcsókoltuk egymást.

— Hát mégis neked volt igazad — mondotta bucsuzóra. Ugy látszik vannak esetek, amikor józannak lenni nagy bűn és lázbetegnek kell lenni a sorok élén.

— Igen — mondtam én komolyan — csaták előtt és csaták közben.

— Igen — mondotta ő is, az én külörtestvérem és megráztuk egymás kezét, mint akik megértették egymást.

Gondoltam: hetvenöt ezeret viszek magammal, harmincat kérés nélkül adtak, ez összesen százöt ezer és szép dolog. De azért jól vigyáztam rá, hogy Tövise el ne aludjak. Mert Brassóba menet épen ott nyomott el az álom és álomban kegyetlen látomásom volt. Nem

akartam újra találkozni azokkal a hangokkal: féltém tőlük. Mert hetvenöt ezer lei volt a zsebemben, de azért mégis nem izlett a megdicsékvés. Hát valami regényt olvastam, de Tövis állomáson már ránsötétedett és lámpa nem égett a kupéban. Csak a szomszédfülkében. És valami lyuk volt a válaszfalban, azon lövelt be egy vékony, merev sugár az én sötétségembe. Én nem akarok elaludni, én nem akarok elaludni, mondtam magamban kétségbeesetten és tóra erőltetett szemmel meredtem a kis fénypontra. És amint néztem, mereven, mozdatlanul, erőlködve — a fénylő pont egyszerre csak elkezdett ocsmányul vigyorgni. Undorító vigyorgás volt ez, olyan, mint amikor hízó ártányok pocolyából hunyorognak a nap felé és szájukon undorító kéjézés látszik.

Számolj be! — vigyorgott szemembe a fénypont és a kicsiny lyukon átövelő sugár odaszegezett az ülésemhez, hogy nem tudtam fölugrani.

— Hetvenöt ezer és összesen százezernél több — mondtam én és szerettem volna diadalmasan belémósolyogni a fénylő vigyorgásba.

— Nem a pénzről, a lelkekről — mondotta csökönyösen a fény.

En alázatosan meghajtottam fejem.

— Ennyit adtak — mondtam halkan — és ki tudja lelket arasszal mérni?

— És mi van Bendeguzzal? — makacszkodott a fénypont — és Apffelholz urral és Utófolymai Mórral és a többivel? A nagyon gazdagokkal. Az előkelőkkel.

A fénypont úgy akaszzkodott belém, mint egy szigonyosvégű horog és mindegyik név egy-egy horog volt, belémakadva, hogy nem tudtam szabadulni tőlük.

— Jó — mondtam én, — hát akkor nem vergődök tovább a kérdéshorgokon — én istenem, elmondok mindent, Bendeguzt és Utófolymait és Apffelholtzot és Samuelt: Kegyelmedben ne büntesd értük népem.

Mert a kezdet úgy volt, ahogy az a többi helyeken is történt. A brassói György lovag nem tud sárkányt ölteni, mert csak egy jómódu divatárus, de ő volt, aki az első tizezret ideadta. Aztán jött még tizezer, aztán sok ötezer, de Bendeguz a leggazdagabb brassói zsidó. Ha csak néhány százsról lett volna szó, bizony ő se vonta volna ki magát. De istenem, mikor a sokkal szegényebbek tizezerrel jártak már előtte. Igazán tapintatlanság volt tőlem és György lovagtól. Kevesebbet már ő sem adhatott, hát —

— Hadd keljek fel, itt az éjfé!

Azonnal nagy igyekezettel felemelkedik fekvőhelyéről, megmosakszik, felöltözik, meggyújtja a gyertyát, elmegy a mezuzához és leül az ajtó mellé, beburkolózik, mint a gyászoló és sir a zsidó nép szüzületéért. De amikor megpillantja a hordót, hány rovas és feljegyzés rajta, már gyengülő ujjával nagy örömben elkopog rajta sok haladalt és dicsénetet. Ilyenkor nagy lelkesedés szállja meg, feláll, egyik kezét a csipőjére teszi, vállát magasra emeli, szép nótára gyújt és örömkacagás közben nézgeti a hordó rovasait és olvassa; egy, kettő, három, nyolc, kilenc, tíz, husz, harminc, negyven, ötven, száz. És sir örömben és táncol egyedül. Az eső esik és a gyümölcs erjed, a kakas másodszer szól és a hajnal derengeni kezd.

— Elég volt! — Leinti magát az öreg, megsimogatja pájlesztét és szakállát, veszi a tállisz-tefillin-tokját, megcsókolja a mezuzát és siet a templomba.

— Menjünk már imádkozni! — mondja magának halkan és szegyenkezik, mert igen sokat örvendett ezen a világon.

Israel fiai felébrednek a Teremtő szolgálatára és a sötét sikátorok megtelnek fényvel. Az öreg tapogat botjával és vonszolja magát utána. El van gyengülve, lába már nem bírja a járást és minden lépés után nyög egyet.

De a városka nem nagy és a templom nincs messze. Mihelyt megpillantja a templom-

inkább semmit sem adott. És külön ebből a célból sürgősen beteg lett. Megüzente nekem, hogy ne fáradjak hozzá. Amikor felnőtt fiával az utcánjártomban találkoztam, a fiatal ember kinosan félrefordult. Láttam rajta, hogy nagyon rösteli a dolgot. Én istenem, ne kérd számon azt a tizezer lejt, amit Bendeguz, a nagy milliomos nem adott. Megkaptad érte már az engesztelést. Mert van-e annál nagyobb büntetés és bűnhődés, mint amikor a fiak röstelik az apákat!

De Apffelholz nagy boltos és amikor a Brassovia sportegyesület futbalpályájáról volt szó, szemhunyorítás nélkül zsíralt százezer lejt. Ilyen zsidó ő, az Apffelholz. És a zsidó ügytől se vonja el magát. Azt mondta, hogy csak a gyűjtés végén kíván szerepelni, mert ő szerény ember. Aztán ő is megjegyezte a sok tizezeres telektől. Istene, — a Brassoviának már adott százezer lejt. Nem elég ez tőle, egyszerű zsidótól? Most még a restaurációra is adjon vagy tizezret, holott ez nem is futbal, hanem csak egy súlyos zsidó ügy? Hát hamarosan ő is tüzent nekem. De jaj, kikutathatatlanok a vézet utjai. A Brassoviának meccseje volt és a meccsen találkoztunk. Közvetlenül egymás mellett ültünk. Olyan kinos volt, amint szegény Apffelholz egyre félrefordította a fejét. Már-már oda akartam szólni neki, hogy vigyázzon, mert nyakszirtmerevedést kaphat. Semmiképpen sem akart meglátni engem. Szégyelte magát. De én istenem, ne ródd föl népemnek az ő tizezer lejtét se, hiszen megkaptad érte már az engesztelést. Mert van-e annál nagyobb büntetés, mint amikor ilyen hatalmas ember, százezerleies gavallér szegyenkezni kénytelen én előtt, szegény koldus előtt?

Utófolymai Mór, a harmadik nagy milliomos, lám már másképpen csinálta. Ő tényleg felajánlott ötszáz lejt. Én istenem, ne kérd számon az én népemtől ezt a felajánlást se, hiszen a tett már magában hordja az engesztelést. Mert van-e annál nagyobb, súlyosabb, megalázóbb büntetés, mint amikor egy ember már szegyenkezni se tud?

Kicsiny emberek ezer és kétezer leiket adtak. Egy asszony kétezer lejt adott és ugyanakkor külön kétezeret a Zsidó Nemzeti Alapnak. Egy kis óras kétezeret adott. Csak ezer lejt volt a kasszájában, megkért, hogy a másik ezerrel várják a jövő hélig. En jó istenem, ugye — hogy várunk? A kicsiny órasra, akinek összesen csak ezer volt a kasszájában — és ideadta.

Giszkalay János

A becsület ösvényein

Irita S. J. Agnon

(Folytatás)

Közben sok esztendő telt el.

Az öreg szeretettel végezte dolgát, az ecettel bejárógatott a városba és keresetét megfelelte, egyik részét a pillanat-életre, másikat az utiköltségre fordította. Aztán ismét készített ecetet, széthordta a városban és kettéosztotta keresetét, felét ellátására vette, másik felét bedobta abba a bizonyos perselybe. Így tesznek a becsületes emberek. Sok év múltán sem hagynak fel szokásukkal.

Ezalatt több év mult el. Háza faláról a vakolat lekopott, fedele leszakadt és a falak megrepedeztek. A falak megrepedtek és leomlani készültek és esőben már a ruhája alatt is ázott a teste. Az adók és illetékek emelkedtek. Ha sokáig időzik még, elveszik a házat adóba, vagy maga alá temeti a fal.

Nyugtalanul hentereg éjjel az ecetes ágában és hallgatja, mint hull a vakolat a falakról. Csendesesen hullanak a rögök egymásra, nedvesgüktől még a koppanás se hallik. Eső is csepeg az ágyra, a puhuló gyümölcs erjed az ágy alatt. De az öreg szive, mint a harang nyelve, ugrál örömben, mert ő — dicsértessék — még tartja benne a lelket és nem engedi, hogy szent földön kívül kimuljon.

A kakas kukorékol. Felemeli az öreg fejét és mondja magában:

ből kiszűrődő világosságot, friss erő szállja meg a lelket, botjára támaszkodva beér a templomba és beburkolózik imaköpenyébe. Hej, de rongyos már ez az imaköpeny, teljesen szétmállott a könnyektől. Hála Istennek, hogy már Jeruzsálemben megy, ahol imaköpeny nélkül temetik az embert.

Ínjája befejeztével hazamegy. Ha nincs böjtnap, bemárt egy darab kenyeret hig sörbe és nyelvvel földet nyal, hogy meg ne kívánjon élvezeteket, húst és bort. Azután leül ecettel készíteni. A hét öt napján erjeszti az ecetet, pénteken megtölti vele a hordót és bejárja a várost. Visszajövet megosztja keresetét, felét a pillanat-élet számára és felét az utiköltségre fordítja. Leül egy kőre, megfélezi a pénzt és körülnéz a világ négy tája felé. Amikor senki se látja, áttöri ujjával a pókhálót, amely a persely nyílására települt, bedobja pénzt a nyílra. Együtt volt és nem tudta mire szolgál a persely. És hogy beeresztette a pénzt, rákarcol a hordóra még egy rovas.

Közben sok esztendő telt el. Teste meghajlott, mint a sófár. Néha köhögés szakad ki a melléből. Szemei elgyengültek, már maguktól is sirtak. Az ecet megetté fél tüdejét és nehéz a lélegzete. A hét legnagyobb részét böjtnap tölti. Ebből a testből már annyi sem maradt, amennyi a ruháját betöltené. De minden pénteken új rovasat karcol a hordóján. Már el sem fér rajta a sok rovas.

Egy napon azt gondolta:

Az angoral kettős tragédia

Yogyan gyilkolták meg Sükri basát és Ozman Agát? A Chicago Tribune tudósítása Törökország tragédiájáról

(Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Uj Kelet már közölt egy rövid tudósítást az angorai török parlament egyik ellenzéki képviselőjének, Ali Sükri bejnek meggyilkolásáról, valamint Ozman Agának haláláról. A „Chicago Tribune“ most kimerítő tudósítást közöl erről a kettős tragédiáról, melyben egyúttal a mostani Törökország izgalmas életdrámájára is erősen rávilágít. Az igen élénk színekkel megírt érdekes tudósításból a következő részt közöljük:

Angora, Törökország jelenlegi fővárosa, talán még sohasem élt keresztül olyan izgalmas napokat, mint mostan. Musztafa Kemál pasa, aki eddig híveinek szent és sérthetetlen felistene volt, mostan már a legsúlyosabb kritikákat is kénytelen elvieselni. A parlamenti ellenzék egy idő óta nemcsak az általános politikája felett tör pácát, hanem főleg azt az eljárást bírálja, mellyel a török katonaság a keresztény lakossággal szemben viseltetett. Amerikai és angol misszionáriusok egyhangúan azt állítják, hogy a törökök győzelmük után formális rajtvadászatot rendeztek a keresztény lakosság ellen.

Ezekben a mérszálásokban Ozman Aga és az 5 hadcsapata járt elől. Ez az Ozman Aga — legvalószínűbb is így állítják — közönséges rablókapitány volt. A keresztény mérszálásokon kívül lelkét meg számtalan más gyilkosság és rablás terheli. Amikor a nemzeti mozgalom fellángolt, Kemál pasa ábrította Ozman Agát, hogy a görögök elleni küzdelemben részt vegyen. Ezekben a harcokban Ozman rendkívüli módon kitüntette magát. De gyilkosságait még akkor is folytatta, amikor a görögök már vak meneküléssel vonultak vissza. Kemál pasa ezt az Ozman Agát, akinek neve mindenütt féltelmet és rettegést jelentett, ezredessé léptette elő és a saját testőrségének parancsnokává nevezte ki. Az ellenzék nem tudott belenyugodni, hogy Ozman Agának és csapatjának ilyen kivételes helye legyen Törökországban. Ali Sükri bej ellenzéki képviselő és lapszerkesztő állandóan rámutatott arra, hogy ennek végzettszerű következményei lehetnek még.

— A nyugati nemzetek — mondotta Ali Sükri — jelenleg egymással vannak elfoglalva. De mint szélszélű lesz, Törökországot fogják felelőségre vonni mindazért, amit Ozman Aga követett el. Kemál pasa hívei ezeket az ellenzéki támadásokat, melyek tulajdonképpen Ozman Aga személyén keresztül Kemál pasának szólottak, nagyon rossz néven vették. Sükri bej azonban mindezzel nem törődött és néhány nappal ezelőtt egy újabb támadó cikket írt az ozmanizmus ellen. A cikk megjelenése után Sükri bej meghívást kapott Ozman Agától egy barátságos kávéra. Sükri bej barátai óva intették

attól, hogy a meghívást elfogadja, azonban a bej nem hallgatott rájuk, kizárólag csak azért, hogy — mint mondotta — „ne mondhasse el ez a gyilkos rólam azt, hogy féltém a szeme közé nézni.“

Ozman tüntető szívélyességgel fogadta vendégét. Hellyel kínálta meg és mosolyogva társalgott vele az aktuális politikai eseményekről. Feltálaták a feketét. Amikor szürcsölni kezdtek, Ozman Aga felhívta vendégének figyelmét arra, hogy milyen feltűnően sötét színe van a feketekávénak. Sükri bej egy kissé előrehajította fejét és ebben a pillanatban Ozman Aga egyik tisztje, Musztafa százados, hátulról hatalmas csapást mért kardjával Sükri bej fejére. Sükri bej elájult. Ozman Aga kötelet vetett Sükri bej nyakába és addig húzta a kötelet, amíg a szerencsétlen kiadta lelkét. A holttestet aztán az utcára dobták.

A gyilkosságot másnap reggel fedezték fel. A parlamenti ellenzék konsternálva volt. A kormánypartot is nagyon kínosan érintette a gyilkosság. A miniszterek azonnal Kemál pasához siettek és hosszasan tanácskoztak vele. Az eredmény az volt, hogy Kemál pasa elejtette a testőrpáncsokát és kiadta a parancsot elfogatására. Ozman Aga hinni se akarta, hogy Kemál cserben hagyta őt. Olyan biztosságban érezte magát, hogy még csak kísérletet sem tett arra, hogy Angorából megszökjék. Azonban a házat egy gyalogoszád körülölgte és formálisan megostromolta. A küzdelem folyamán Ozman Aga elesett. Jellemző a törökországi politikai viszonyokra, hogy az ellenzéki képviselők nem akarták elhinni Ozman Aga halálát.

„Mind ez csak komédia!“ — kiáltották a parlamentben — „szökni engedték az Agát és így akarnak homokot szórni a szemünkbe. Néhány hét múlva egész biztosan újra fel fog bukkanni...“

Erre a nemzetgyűlés elnöke a következő nyilatkozatot tette: „Hogy megnyugtassam Önöket, elrendeltem, hogy Ozman Aga holttestét a parlament előtt akasztófára kössék... mindaddig itt fog lógni, amíg mindenki meggyőződhetik, hogy valóban elérte a büntetés.“

Néhány órával később Aga holttestét valóban felkötötték a parlament előtt lévő akasztófára. A véres holttestet nagy tömegek vették körül és bámulták meg.

Miközben kiünn a gyilkos holttestét lóbálta a szél, a parlament belsejében Ali Sükri bej tetemét díszes ravatalra fektették. Ez a két holttest, az egyik kinn, a másik benn, rettenetes képet nyújtott. Amikor az ülést megnyitották, Rauf bej miniszterelnök szólásra jelentkezett. Halotti csend nehezedett a teremre.

— Ozman Aga és Ali Sükri bej között

— mondotta a miniszterelnök — már régóta nagy volt a személyes gyűlölködés. Ez a személyes gyűlölködés odavezetett, hogy Ozman meggyilkolta Sükri... Ugy gondolom, hogy mostan már napirendre térhetünk.

A parlamentet katonaság vette körül. Egyetlen ellenzéki képviselő sem jelentkezett szólásra és így az elnök enunciólhatta, hogy a miniszterelnök felvilágosítását a ház egyhangulag tudomásul vette.

A gyilkos csendőrt egyévi és tízhónapi börtönre ítélték

(Kolozsvár, ápr. 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Még 1920 júliusában történt, hogy Orlad szebenmegyei község legényei záróra után hangos mulatozást rendeztek a falu kocsmájában. A nagy zajra elősietett Petre Baltés csendőr és felszólította a legényeket, őrítsék ki a kocsmát. A részeg legények nem engedelmeskedtek, dulakodni kezdtek a csendőrral. Baltés csendőr fegyverével védekezett és puskatussal szétütött a dulakodók között, akik erre elszaladtak. Baltés a már körülbelül nyolcvan lépés távolságban lévő menekülő után lött. A csendőrgolyó talált és Simion Catea földműves legény holtan terült el a földön.

A nagyszabeni törvényszék, amely az ügyet annakidején tárgyalta, halált okozó súlyos testi sértésben mondta ki bűnösnek Baltést. Ennek alapján enyhítő körülményeket figyelembe nem véve három évi fegyházra ítélték a csendőrt. Felebbezés folytán a kolozsvári ítélőtáblához került az ügy, amelynek tanácsa Haupt táblabíró elnökségével ma foglalkozott az ügygel. A tárgyaláson Dimitriu táblabíró referálta az ügyet. Dr. Vasiliu Aurél védőügyvéd beszédében kérte a táblai tanácsot, hogy védené ügyét gondatlanságból okozott súlyos testi sértésnek minősítsék és így akár a 290. akár a 340. § alkalmazják rá. A vád képviselője viszont azt vitatta, hogy a szebenai törvényszék tévesen minősítette halálotkozó súlyos testi sértésnek a bűntettet, mert az eset kimeríti a szándékos gyilkosság minden kritériumát. Ennek alapján a büntetés súlyosbítását kérte.

A tábla tanácsa körülbelül negyedórai tanácskozás után hozta meg az ítéletét. Eszerint helyben hagyja a szebenai törvényszék minősítését, de enyhítő körülményeket figyelembe véve, a bűntetést egyévi és tízhónapi börtönre szállította le. Az indokolás kimondja, hogy nem adhat helyet az ügyész kívánságának, mert a szebenai törvényszék ügyésze nem felebbezett az ítélet ellen. Viszont gondatlanságból okozott súlyos testi sértésnek sem minősítheti a bűntetést, mert a szándékos gyilkosság nyilvánvaló, minthogy Baltés a menekülő legények után lött.

— Hátha már elérkezett az ideje, hogy Erec Jszraelbe menjek! Mikor eltettem pénzen a pénzem, már majdnem kiömlött a perselyből.

De míg a hordó ép, nehéz tőle megvárni. Egy napon ecetet töltött bele és — megrepedt. Hogy ezután árult-e még ecetet, ki tudná.

De egyszer mégis elment a keresztutra, vett egy követ, hogy feltörje vele a perselyt és kivegye onnan pénzét. Éppen aznap jöttek papok Rómából, hogy kiürítsék a perselyt. Elfogták és bedugták a tömlőbe.

Elfogták és tömlőbe dugták. A nemzsidók fejüket rázták, keresztet vetettek szívük fölött és mondták:

— Amilyen a mestersége, olyan ő maga is. Az ecet nem egyéb, romlott bor; ez az öreg is becsületesnek látszott, holott szíve bűnnel van tele. A zsidók szegyenkeztek és busultak a gyalázat miatt.

Az öreg pedig ült a börtönben és nem gyártott már ecetet. Nem gyártott ecetet, ült a börtönben láncra verve. De a keze vékony volt, mint a pálcza, a vas nem szorította. Mert a Szent, — dicséretessék — ha csapást mér az emberre, megédesíti a keserűséget, hogy a fájdalmat elviselje.

Másnap a bíró elé vezették.

Az öreg látta a bírót az emelvényen, de nem tudta, miért ül ott. Hallotta kérdéseit, de nem értette. A nemzsidók csúfolódtak és mondták:

— Hiába teszed magad butának, az ecet nem válik borrá.

— A zsidók alázatosan meghajoltak az igazságosztó keze előtt és sóhajtottak gyalázatuk miatt.

Am az öreg hirtelen erőt vett magán és kiáltotta:

— Eresszettek el és adjátok vissza pénzem!

A bíró méltatlankodott és megparancsolta, botozzák meg.

Megverték véresre és visszavitték a börtönbe.

Ott ült a szalmán és sirt:

— Világok Ura, nagyon jól tudod, mily sokáig kinlódtam a száműzetésben, jó falatot sohasem ettem, szép ruhákat nem öltöttem magamra, fényes lakásban nem laktam, éveim savanyuak voltak, mint az ecet. De mindezt országodba jussak. És most, hogy utazásom ideje elérkezett, jöttek a pandurok, elvették a pénzem és becsuktak a börtönbe.

Igy ült és sirt, míg könnyek közt elaludt.

De mikor elérkezett az éjféli felébredt. A börtön cellájában azonban nincs se mezuza, se hordó. Rázta a láncait és szeme megtelt könnyel. Könnyeivel mosta arcját és kezét, és bánatosan énekelte sok szót, miként éjfélok otthon szokott. A köny elárasztotta szemét, hangja elcsuklott, ereje elhagyta, ismét elnyomta az álom.

Akkor egyszerre megnyílt a börtön ajtaja.

Odanézett az ajtóra, ott látott egy emberformájú alakot, kinek köpersely volt a kezében és a mosoly el nem hagyta az ajkát.

Az öreg fáradtan elfordult és elszunnyadt.

De amaz talpraállította és szólt hozzá:

— Kapaszkodj belém, én elviszlek, ahová csak akarsz!

Am az öreg feléje nyújtotta kezét és mondta:

Hogyan kapaszkodjak beléd, amikor kezem vásra van verve?

— Mégis! — unszolta amaz.

Kinyújtotta két kezét, ekkor átölelte amaz nyakát, ki mosolygott és szólt:

— Ne félj, elviszlek Erec-Jszraelbe!

Atölelte amaz nyakát, Jeruzsálem felé fordultak és repülve elszálltak ketten.

Az első röppenés után megfagyott a mosolya. Még egyet röptek, akkor keze hűlt ki. A harmadik repülésnél az öreg már csak egy hideg követ élt. Ekkor elállt a szivere és a keze ellankadt. És a földre zuhant.

Másnap bementek a pandurok és nem találták.

Beszélték, azon az éjjelen kopogás hallatszott a jeruzsálemi „kólel“ ajtaján. Beszélték, hogy kimentek és egy sereg angyalt láttak, amint érkeztek a száműzetés felől és egy emberi alakot vittek. Akkor vették az emberi alakot és eltemették még azon az éjjelen, mert Jeruzsálemben nem szabad a halottak temetése nélkül meghátni.

Héberből fordította: Jehuda Edelstein.

túlön ebből a izente nekem, felnőtt fiával a fiatalember, hogy nagyon kérd számon a nagy milte már az enobb büntetés ak röstelik az

és amikor a pályájáról volt százezer leit, a zsidó ügytől a hogy csak a mert ő szerény k tizezeres ténak már adott egyszerű zsidó agyszer adjon vagy, hanem csak amarosan ő is atlanok a végseje volt és a il egymás melamint szegény fejét. Már-már gyázzson, mert nmiképen sem magát. De én az ő tizezer már az engszbüntetés, mint ázerleles gaelőttem, sze-

k nagy millio. Ó tényleg felne kérd számlást se, hiszen esztelést. Mert o, megalázóbb már szegyen-

étezer leiket dott és ugyanzeti Alapnak. ezer lei volt másikk ezerral nem, ugye — kinek összesen és ideadta. kalay János

rő szállja meg a templomba e, de rongyos szétmállott a már Jeruzsá- kül temetik az

gy. Ha nincs eret hig sörbe eg ne kíván- után leül ec- reszti az ece- dót és bejárja reszetét, felét utiköltségre a pénzt és Amikor senki lőt, amely a pénzt a nyi- mire szolgál a pénzt, rá-

Teste meg- és szakad ki már maguk- üdejét és ne- részét bört- nyi sem ma- De minden óján. Már el

Einstein elméletét igazolták

Ausztráliából is visszatért a kiküldött expedíció. A csillagfény sugarak pontosan einsteini szögben hajlík el. A legközelebbi napfogyatkozásnál már újabb problémákkal foglalkoznak

(London, április 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Einstein-elmélet megvizsgálására Ausztráliába kiküldött expedíció néhány nappal ezelőtt visszaérkezett az angol fővárosba. Dr. W. Campbell, a kiváló tudós, aki tagja volt az expedíciónak, hivatalos beszámolót írt az angol lapokba és ebben megállapítja, hogy az expedíció Ausztrália északnyugati partvidékén szeptemberben megvizsgálta a napfogyatkozást és az Einstein gravitációs elméletét teljesen igazolta. „Annyira, — írja a tudós — hogy Einstein elméletének helyességét leghevesebb ellenségei sem vonhatják már kétségbe.”

Campbell cikkében a következőket írja:

Einstein azt a tételt állította fel, hogy nemcsak az anyag, hanem a fény is alá van vetve a gravitációnak. Egy fény sugar, amely a földi útjában megközelíti a napot, észrevehető elhajlást ír le. Fényképfelvételeket készítettünk a napot körülvevő csillagok fény sugarainak útjáról és ezt az elhajlást nagyon jól megfigyelhettük.

Két másik angol expedíció, amely előtünk, 1919 májusában utazott el Afrikába, ugyancsak egy napfogyatkozás megfigyelésére és amelynek tagjai között Eddington és Cottingham professzorok is ott voltak, egy lehetőséget vártak a napfogyatkozástól: el fog-e egyáltalában hajolni a napot környező csillagok fény sugara és, ha elhajol, megfelel-e a szög az einsteini szögnek, vagy legalább is az einsteini mérték felének? Az erre vonatkozó megfigyelések Afrikában nem voltak könnyen elérhetők. A fény sugar rendkívül halvány volt. A csillagok fényképezőlemezen csak egész kis pontnak látszottak és az elhajlás, amelyre vártak, a kicsi pont átmérőjének alig tizedrészét tette ki.

Egy másik expedíció, amely ugyanebben az időben Braziliában kísérletezett, sokkal szerencsésebb volt. A kitűnő időjárás segítségével ragyogó eredményt ért el. Az elhajlásnál — mint ez az expedíció megállapította — semmi féle kétség nem áll fenn. Einstein az elhajlás szöge teljesen igazolta. Az itt készült felvételeket lemasolták és megküldték a legnevesebb csillagászoknak. Ezek a felvételek megvizsgálása után csatlakoztak a brazilai expedíció megállapításához. Csupán a tudósok egész kicsi száma kétkedett még ezután is Einstein elméletének helyességében. Ezek azt javasolták, küldjenek ki egy újabb expedíciót, amelynek az 1922 szeptember 21-én beálló napfogyatkozás megvizsgálása legyen a feladata. Az expedíciót csakugyan összeállították, Mr. Jones és Mr. Melotte lettek a vezetői és elindult a Karácsony-szigetekre. Itt azonban nagy csalódás érte az expedíciót. Az ég szeptember 21-én úgy be volt borulva, hogy semmit nem láthattak.

Annak az expedíciónak az eredményeit, amelynek én is tagja voltam és amely Ausztrália északnyugati partvidékén 1922 szeptemberben végezte kutatásait, teljesen elfogadhatónak tartom. Eppen a napokban kaptam egyik csillagásztársamtól — aki velem együtt vett részt az expedícióban, de aki, visszafelévaló útján eltért tőlünk — három felvételt, amely már pontosan kimutatja a fény sugarak elhajlását: ez 1.86—1.59 másodperc fok. Az átlag elhajlás tehát 1.74 másodperc fok, ami teljesen megfelel Einstein állításának.

Campbell professzor hozzáfűzi közléséhez, hogy az Einstein-elmélet már eléggé igazolva van és a legközelebbi napfogyatkozásnál újabb problémákkal lehet majd foglalkozni.

* Legújabb divat szerinti ruhák Lukács uri divatszalonjában készülnek Wesselényi-u. 20-1-ső emelet. Szolid és pontos kiszolgálás.

Baruch Spinoza

Írta Melamed Samuel

I.

Egy kicsiny amsterdami zsidó szemüvegcsiszoló, az inkvizíció menekültje, aki latin nyelven néhány filozófiai könyvet írt és aki — mindamellett, hogy soha se keresztelkedett meg — egy keresztény templomban lett örök nyugvóhelyet, ez a kicsiny zsidó szemüvegcsiszórús Goethe és Herder utmutatójává, Bismarck barátjává és Jacobi tanító-mesterévé lett. Spinoza, a Kreska tanítványa, döntő befolyással volt a keresztény teológiára. Spinoza, az inkvizíció elől menekülő zsidó, az államtalan és politika nélküli népnek fia megalkotta az államfilozófiának egy hatalmas rendszerét és olyan politikai tanokat fejlesztett ki, melyek még ma is termékenyek.

Az optimista Spinoza befolyása alá kényszerítette egy Lenaunak sötét és feketén-epes poézisát, Spinoza, a nacionalista, aki „more geometrico” filozófált, a romantikus Schleiermacher utmutatójává vált. Mindenütt Spinoza, — a politikában, a természettudományban (Heckel), a teológiában és mindenütt.

Ha végigolvassuk Max Grinwald szárazhangu Spinoza-könyvét, akkor látjuk csak igazán, hogy mennyire befolyásolta ez a zsidó szemüvegcsiszoló az ujkor egész filozófiáját és költészetét. A nagy német költők és gondolkodók közül egy sem tudta ezt a zsidót ignorálni, mindannyiuknak beszédbe kellett állni vele.

Spinoza hatásáról Hollandiára Roellius írt. Pollock és Clarke Angliára tett hatásáról írtak, Trinius Itáliára tett hatásáról és Boullier arról a hatásról, melyet Franciaország életére tett. De a téma még mindig nincs kimerítve, Spinoza még mindig nem halt meg. Németországban éppen most éri meg föltámadását Constantín Brumerben és Franciaországban is, Angolországban és Itáliában olyan élő tényező ma Spinoza, mint amilyen talán soha ezelőtt nem volt. Az emberi szellem újabbkori történetében sok nagy embert lehet észre nem venni, csak Spinozát nem. Lehet tévedéseket és ellentmondásokat rábizonyítani, de ignorálni nem lehet.

Spinoza az új európai kulturgondolat középpontja. Az új európai kultúra Spinoza nélkül, olyan mint a kereszténység Paulus nélkül, mint a szocializmus Marx nélkül, mint az új Németország Bismarck nélkül.

Ki volt hát és mi volt Spinoza? Miben rejlik ez az ereje és hatása?

Constantín Brunner az embereket spinozistákra és kantistákra osztja. Kantisták a száraz racionalisták, spinozisták mindazok, akik élő, vágyakozó, szomjuhozó lelket rejtenek magukban. Tehát Spinoza romantikus.

Hermann Cohen kifejti etikájában, hogy Spinoza tulajdonképpen csak vallásfilozófus. Az etika lényegéhez — szerinte — semmit se értett.

Chamberlain gunyt űz a rideg zsidóból, Spinozából, mert more geometrico bölcselkedett. Tehát Spinoza egy száraz racionalista. A filozófia történetében jártasak tudják, hogy a legutóbbi két évszázad minden filozófusa más és más alap értelmelte, magyarázta és koncepiálta Spinozát. Mindegyike vagy belémagyarázott, vagy kimagyarázott belőle.

Igy aztán a kérdés továbbra is jogérvényesen áll: Ki volt Spinoza és mi volt?

Friedrich Nietzsche, akit gyakran szállt meg a prófétái megvilágosulás egy neme, hosszasan elmerengett az amsterdami zsidó szemüvegcsiszoló képén és verset írt:

Spinozához

Szeretve hajtva „mindben egy”-hez orrát
Amor Dei, az ész okán boldogság,
Le a sarut! Oh háromszor szent ország!
Am e szerelem alatt ott gyötör s ég
Egy titkon izzó bosszu, ég felé,

— Zsidóistenbe mart zsidó gyűlölség —
Bevándorló, hát rád ösmertem-e?

Nietzsche itt is, csak úgy mint mindig, tulzott. De az igazságot úgy megközelítette, mint ahogy senki még ő előtte. Spinoza, mint jelenség, egy pszichológiai probléma és Nietzsche a pszichológiai meglátó és mélygondolatu költő, ránézett Spinozára és megismerte benne ellenfelét, — a zsidót — Spinozát. Spinoza nem volt se misztikus, se racionalista, se vallásfilozófus se politikus, hanem egy atalmudikus zsidó, egy bolyongó és hányt-vetett próféta. A zsidó stílusnak minden alapelemét újra föl lehet találni Spinozában. Ez az antik zsidó stílus Spinozára is rányomta bélyegét.

Ez az állítás paradoxnak látszhatik, azonban mégis igaz és egyedülvalóság.

A bizonyítékok: Spinoza azt a főművét, mely egész filozófiáját magába foglalja, *Etika*-nak nevezte, mindamellett, hogy metafizika, pszichológia, megismerés-teória és szociológia is van benne. Könyvének címével, mely a tartalmára egyáltalán nem is illik, Spinoza a maga filozófiájának tulnyomóan etikai motivárára akart rámutatni. Ha ez nem volna így, akkor könyvének más adekvát címét adott volna. Ha Spinoza többi traktátusait olvassuk, a tulnyomó terjedelem révén, melyet könyveiben az etikai és szociálpolitikai problémák foglalnak el, azonnal szembetűnik filozófiájának etikai motiválása. Az *„Etika”*-jában több fejezet van ennek a problémának szentelve, a *„Traktatus teológikus politikus”*-ban valamint a *„Kis traktatus”*-ban. Minden más filozófusnál az etika, már kvantitatív tekintetben is csak kicsiny tért foglal el a könyvekben. Kant például — akit pedig mint etikus ismerünk — iratainak csak egy nyolcadrészt szentelte az etikának. Descartes-nél az etika alig játszik valami szerepet. A régi és új filozófusok közül (Herman Cohen kivételével) senki sem jelölt meg olyan nagy pontosságot helyet rendszerében az etikai problémának, mint Spinoza. Mi a magyarázata ennek a jelenségnek: Az antik zsidók, csak úgy mint a modern zsidók, mindig a közösséget tartották szem előtt — és etikát és szociológiát teremtettek. A népek pszichológiájának két megalapozója zsidó volt, míg az individual pszichológiát az „árja” gondolkodók fejlesztették ki. Már Herder is felhívta a figyelmet arra, hogy a zsidó tradíció az egész emberiséget magába ölelt.

Az etikai tudatosság ugyszólván benne van a zsidó vérben. Ettől a tudatosságtól nem tud szabadulni. És Spinoza sem tudta tultenni magát ezen a tudatosságon. Vagy véletlen-e az, hogy az ujkor minden nagy zsidó gondolkodója tulnyomó részben etika-szociológiai problémákkal foglalkozik? Steinhal, a nyelvész is etikát írt. Lazarus, a jóallású filozófia professzor két kötetben írta meg a zsidóság etikáját. Hermann Cohen megírta a „Tiszta akarat etikáját.” Nagy tanítványa, Stammler, Németországban ma „a szociálfilozófus.” Simmel, teljes életében a szociológiával foglalkozott. Franciaországban Rene Wormes és Levy-Brühl etikai és szociális problémákon tépelődnek — és a nemzetközi jog területén őt nagy körül legalább négy a zsidó. Az etika mindig feszültségben tartja a zsidó szellemet és ennek szenteli erejét. És Spinoza zsidó volt... Természetesen nem szükséges az, hogy minden zsidó az etikának egyetlen rendszeréhez ragaszkodjon. A fontos csak az, hogy a zsidó gondolkodók mindig etikai problémákkal foglalkoznak. Ez pedig stílus. És Spinozánál a stílus — zsidó stílus.

* Targu-Mureson (Marosvásárhelyen az Uj Keletre előfizetni dr. Erdélyi „Ideál” illatszer-tárában lehet.

TUNGSTROGRAM

A legjobb villanykörte!
Mindenütt kapható!

tól.)
kivü
lanja
megé
kerül
talán
töröl
történ
szó s
angli
állap
telme
gliába
láthat
lent v
hogy
körül
ameri
szó a
vette
jelené
„Róm
ban:
talem
gok k
böző
Egyéb
azért,
ményel
említés
már a
és aza
városok
tek, az
hozták.
ket ang
egészen
kéziújs
Fedte a
szónak
ezideig
dottak
volt a
szórol.
az „int
találka
csoportj
ból atv
minden
dását a
tikai és
felfogás
akkor a
mét arr
kai szer
író nem
átvett k
R
lábbal s
egészen
vádolta
hogy mo
getéssel,
cikketek
Coppée
a megin
meg, me
jönnek h
szülő Jé
denfélék
a végén
lesztina.
Mahy ny
nap a la
lyen oko
mondatta
életembe
kijelenti,
18
az „inter
eluttal
szlapodta

Vita a Francia Akadémiában

a riporterek feltűnéséről a földön. Végül a tola-
kodó riporterekről. Renan a tudatlanokról

(Páris, április 20. Az Uj Kelet tudósítója-
tól.) A Francia Akadémia csütörtöki ülésén rend-
kívül érdekes vita folyt le. Az akadémia halhatat-
lanjai az „interview“ szón vitatkoztak. Azt akarták
megállapítani, him- vagy nőnemű ez a szó, mikor
került a francia nyelv használatába, van-e egyál-
talan jogosultsága és nem volna-e jó egyszerűen
törölni és eredeti francia kifejezéssel helyettesíteni.

Az akadémia vitájában mindenekelőtt rövid
történelmi visszafilantást vetett az „interview“
szó származására. Eduard Bonafét, a legnagyobb
anglicizmus szótár szerzőjét idézték, aki meg-
állapítja, hogy az „interview“ szó helyes értel-
mezése legelőször de Daryl „Politikai élet An-
gliában“ című 1884-ben megjelent könyvében ta-
lálható. Az „interview“ személyes együttléte-
lent valakivel, különösen a jeniknél és utban van,
hogy idehaza Franciaországban is átvesszük. Tehát
körülbelül ebből a korból került bele, az angol-
amerikai érintkezés következtében, az „interview“
szó a nyelvhasználatba, vele kapcsolatban kezdetét
vette a reportage kifejlődése és a riporterek meg-
jelenése.

A riporterekről legelőször Stendhal írt a
„Római sétat“ című 1839-ből származó munkájá-
ban: „Itt, Rómában — írja Stendhal — több fia-
talember láttam, akikről azt mondják, angol újsá-
gok kiküldöttjei és azért vannak itt, hogy külön-
böző leveleket küldjenek be innen lapjaiknak.
Egyébként riportereknek nevezik őket, bizonyára
azért, mert összeszedik, riportálják az érdekes ese-
ményeket.“ Ezek a fiatal emberek, akikről Stendhal
említést tesz, tulajdonképpen hírszerzők, amilyenek
már a tizenhatodik században is voltak Londonban
és azzal foglalkoztak, hogy elmentek a nagyobb
városokba, ahol érdekes események után érdeklőd-
tek, azokat megírták és újságleveleken forgalomba
hozták. News-letters, így hívták ezeket a levele-
ket angolul. Franciaországban XIV. Lajos korától
egészen a forradalomig forogtak közkezen ilyen
kéziújságok.

Miután a Francia Akadémia ilyképen fel-
fedte az „interview“ szó multját, rátért ennek a
szónak a nemiségére. Az „interview“ szó ugyanis
ezideig sem himnemű, sem nőnemű nem volt. Mon-
dották un és une interview-nak is. Már 1894-ben
volt a tudósok között egy ugyanilyen vita arról a
szóról. Akkoriban a legtöbben azt ajánlották, legyen
az „interview“ szó nőnemű, mert hiszen találkozást,
találkát jelent. Ezzel szemben a tudósok egy másik
csoportja, arra hivatkozva, hogy az idegen nyelvek-
ből átvett semleges szavakat a francia nyelvben
mindenkor himneművé erősítették, a himnemű kimon-
dását ajánlotta. Anatole France akkoriban a „Poli-
tikai és irodalmi évkönyvekben“ szintén ez utóbbi
felfogás mellett foglalt állást. A többi író, akik
akkor a vitába beleszóltak, felhívták a tudósok figyelmét
arra, hogy ennél a szónál nemcsak a gramati-
kai szempontokat kell tekintetbe venni. A legtöbb
író nem nagy rokonszenvvel viseltetett az angolból
átvett kifejezés iránt.

Rosszalták, hogy mint minden vendég, egy
lábbal szerényen jött be Franciaországba és mára
egészen szétterpeszkedett. Melchior de Vogüé azzal
vádolta a riportereket, vagyis az interviewöröket,
hogy most már nem elégszenek meg rövid beszél-
géssel, azt akarják, hogy a meginterjuvált egész
cikkekkel beszéljen el — ingyen. A jó Francois
Coppée kijelentette, kellemes szenvedésnek tartja
a meginterjuvultatást. Renan maliciával jegyezte
meg, mennyire mulat mindig, amikor riporterek
jönnek hozzá. Egyízben egy ilyen interjuvoló a ké-
szülő Jézus Életéből akart valamit megtudni. Min-
denfélét kérdezett, látszólag nagy hozzáértéssel,
a végén kiderült, azt sem tudta, hol fekszik Pá-
lesztina. A legérdekesebben azonban a kitünő de
Mahy nyilatkozott: „Amikor kezembe veszem más-
nap a lapokat, csodálkozással állapítom meg, mi-
lyen okos ember vagyok. Milyen szép dolgokat
mondattak velem a riporterek, amilyeneket soha
életemben nem mondtam, nem gondoltam.“ Zola
kijelenti, soha nem zárta el ajtaját a riporterek elől.

1894... 1913: a Francia Akadémia megint
az „interview“ szón vitázik. És a halhatatlanok
elutalt nagy jóindulatról tettek tanúságot. Meg-
száplapodtak, hogy az „interview“ szót him- és nő-

nemben is szabad használni. „Igaz — mondták
— a sajtó mindenfelől, szinte válogatás nélkül,
kaparja össze a szavakat. Megérdemelnék, hogy
az „interview“ szót egyszerűen elragadjuk tőlük
és bedobjuk, vissza a La Manche-csatornába, amelyen
át idejött.“ Ezt azonban az akadémia halhatatlanjai
még sem tették. Nem tették, mert nem sérthették

meg ezzel sem Diderot-t, sem Napoleon-t, se
Victor Hugo-t, ezt a regényírói kitünőségen túl is
kiváló újságíró, akik valamennyien használták
írásaikban az inkriminált kifejezést, pedig jól
tudták, van erre a fogalomra jónéhány alkalmas
eredeti francia szó, hogy keveset mondjunk:
entretien... entrevue... conversation...

A Kreml és az orosz zsidó

(Moszkva, március hónap. Az Uj Kelet
berlini munkatársától) A Habima-színház előcsar-
nokában vézna fiatalember mutatkozik be:

— Apfelbaum.

Ránézek. Már kérdezni szeretnék tőle vala-
mit, de megelőzi:

— Ugy van, a népbiztos rokona vagyok.

Benn a „De Gott fun Nekómet“ játsszák,
füledt-zsufolt a nézőtér, jól esik egy kicsit ki-
menekülni a hűvös, félhomályos folyosóra. A
népbiztos rokonával is érdekes beszélgetésbe lehet
fogni. Újságíró, kritikus és — nem cionista.

— Lássá, minden idegen azon ütközik meg,
hogy Zinovjev népbiztost azelőtt Apfelbaumnak
hívták, pedig ha tudnák, hogy milyen messze
esett az alma a fájától...

Ellene vetem, hogy nemcsak Zinovjev zsidó.
A világ zsidófalói Kaményev-Katz és Trockij-
Bronstein példáját szókták a zsidóság fejére ol-
vasni.

Mosolyog. Látszik, hogy nem először hallja
ezt az ellenvetést.

— Hát azt hallotta már, hogy az arisztok-
raták Párisban vagy Prágában Obolenszkij her-
ceggel dicsekedtek volna? Ez a herceg nemrég
még Oszichij néven földművelésügyi népbiztos
volt és ma is a legszélsebb terrorpolitikáját
hirdeti. Vagy előhozakodtak-e már a külföld
diplomatai. Csicserinél, akinek még a dédapja
is cári diplomata volt? És mit szól hozzá az
antiszemita Ludendorff, hogy világháborubeli
riválisa, Bruszilov generális ma a — vörösök
vezérkari főnöke?

Becsöngetnek a nézőtérre. Elbucszunk
egymástól. De amit mondott, azt azóta folyto-
nosan ismételve hallom zsidóktól és nemzsidóktól.

Alig egy pár napra rá népbiztosi rendelet
megszünteti a „Poale Cion“, a zsidó munkásság
szervezetét, a lapok pedig egymásra hozzák a
Mohilev-környéki zsinagógákban elrendelt ház-
kutatás részleteit.

Es ilyen sok ténybeli bizonyíték mellett
talán nem is fontos, amit Ellbogen főrabbi felelt,
amikor megkérdeztem tőle, hogy milyen viszonyba
került a zsidóság a szovjethatalommal?

— Semmilyenbe. A zsidóság itt csakolyan
heterogén összetételű szociális rétegekben él,
mint az oroszok vagy bármely más nemzetiség.
A zsidó kereskedő bizonyára nem látja olyan
szívesen a tanácsok uralmát, mint a munkásság.
Persze, sok a zsidó munkás, de mondhatni, ki-
sebbik részük tart a „Kremllel“. (A Kremlben
székelő népbiztosi tanácsot csak a moszkvai vár
régies nevével illetik.) Az orosz zsidó aligha
részül a percentuális arányon túl az új hata-
lomban. Né felejtse el, hogy hat millió zsidó
élt Oroszországban és csak természetes, hogy a
zsidó intellektuál — amintszabadabban lélegezhet
fel — részt kér az alkotó munkából. Példának
hozom fel Kemerszkij titkárát, Levo, Dejcset. És
a szociáldemokratákat, Dánt, Martovot, Rozen-
blatott. Ők ma csakugyan a szovjet legnagyobb
ellenégei.

Igaz. Berlinre gondolok és az ott élő orosz
zsidóságra, amelynek 80%-a az ellenforradalommal
tart. És arra Dosztojevszky-említetté Goldberg
nevű fiatalemberre, aki meghalt a pánszláv
eszméért... A tudós főpap hosszasan fejtegeti
a zsidóság helyzetét.

— Azt sem szabad figyelmen kívül hagynia,
hogy az ellenforradalmár generálisok nyílt prog-
romelveket hirdettek. Denyikin győzelmes elő-
nyomulása tizezernyi zsidó életbe került. Ilyen
körülmények között az itteni zsidó inkább passzív
marad a szovjettel szemben, amely legalább nem
fenyegeti az életét... És még egyet. Mikor
a volgai éhínségesek javára templomi ereklyéket
rekviráltak, mi mindent önként odaadtunk.
Amikor az emberek éhen halnak, nem kell az
egyháznak ezüst kelyhekkal hivalkodnia. A görög
keletiek és katolikusok nagyrésze szintén a mi

álláspontunkon volt, de ott akadt, aki az elő-
írásokra hivatkozva megtagadta a hatóság követel-
ményeinek teljesítését...

— A nép itt nem zsidófaló. A „zsidó“ szó
(amelyet gúnyos értelemben használnak a hivatalos
„héber“=jevrejhelyett) kezd kiveszni a köztudatból.
Az orosz népen ma új szelid vallásos áramlatok
lesznek urra. Az orosz templomokat ellepi az
ájtatosak és rajongók tömege. De nem a zsidók
ellen imádkoznak. És nem ellenünk tartják ott
a szentbeszédet.

És tovább beszél az orosz zsidóság kultu-
rális helyzetéről. A cionizmus gondolata elég
erősen fejlődik, de a gazdasági helyzet, a minden-
napi élet követelményei ma csakis szociális
jellegű csoportosulást segít elő. A legnagyobb
vívmány a moszkvai héber nyelvű „Habima“
alapítása. Ez az első állandó zsidó színpad Orosz-
országban.

— Okvetlenül nézze meg minden új elő-
adásukat, figyelmeztett a moszkvai rabbi: —
Itt a zsidó génius és a zsidó munkakedv meg-
mutatta, hogy a mi népünk nemcsak egyénileg
kiváló...

Elhagyom a lelkes főpapot. A távolból a
Kreml kupolái csillannak elő. Nagy-nagy aranyos
toronyok, a görögkeleti keresztel. Paloták,
amelyekben évszázadokig a cár lakott.

Ez az a Kreml, amelyben ma három zsidó
népbiztos mellett tizennégy nem zsidó intézi az
az új Oroszország sorsát. Ez a Kreml, amelyről
az orosz monarchisták lapja háborzongató stílus-
ban írta nemrég hogy Trockij — ghetót csinál
belőle. „Csak be kell várnia, amíg Lenin meg-
hal. Iljics nemesi származása és szegényné a dolgot
az ősei előtt.“

Igy írták. Pedig a moszkvai templomok
keresztje ma is aranyosan ragyog le Szovjetország
fővárosára.

Faludi Iván

Munkácsi Bernát Nagyváradon

(Beszélgetés az összehasonlító nyelvtudomány
nagy katódjával)

(Nagyvárad, apr. 20. Az Uj Kelet tudósi-
tőjtől.) Nagyváradra érkezett rokonainak látogatá-
sára Munkácsi Bernát, a Magyar Tudományos Aka-
adémia tagja, az összehasonlító nyelvtudomány har-
cosos uttörője.

Az öszhaju tudós Nagyváradon született, itt
járta az iskoláit és a premontrei papok ösztönzé-
sére adta magát az összehasonlító nyelvtudomány
művelésére. Budenz József, Simonyi és Vámbéry
ösztönzésére keletre utazott, hogy a helyszínen
tanulmányozza a finn-ugar nyelveket. Erről írt
könyvét a Magyar Tudományos Akadémia adta ki.

Munkatársunk fölkereste a rokonai körében
tartózkodó öreg tudóst, aki a következőket mon-
dotta: — 1787—88-ban rendeztem sajtó alá a vogui
népköltemény gyűjteményemet. Az Uralban tettem
hosszabb tanulmányutat, Raguly nyomán, aki uta-
zásának eredményét már nem tehettem közé. Man-
kából eddig hét kötet jelent meg, a nyolcadik
most lát napvilágot az Akadémia kiadásában. E
művem tíz évi munkásságomnak az eredménye.

Van egy internacionális folyóiratom, a Ke-
leti Szemle, a Közép- és Keleteurópai Társaság ki-
adványa, mely francia nyelven jelenik meg: Revue
Oriental név alatt. Közölnye ez az összes európai
nemzetek kelet- és középázsiai kutatóinak. Lapunk
mindent ismert, még Tokióba is jár belőle há-
rom példány.

* Ne pusztítsák el az arcbőr báját és
fiatal üdeségét ártalmas puder használatával. A
„Ramses“ (Páris, 21 Rue Royale) valódi francia
puder ártalmatlan, tapad az arcbőrhöz és meg-
szépiíti a bőrt.

Vallanak a mezőtelegi gyilkosok

Ezernyolcszáz lejért gyilkolták meg a papot

(Nagyvárad, április 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma kezdte meg a nagyváradai rendőrség a mezőtelegi gyilkos cigányok rendszeres kihallgatását. Arra való tekintettel hogy a cigányok a főtárgyaláson rendszerint azt szokták mondani, hogy a vizsgáló hatóságok előtt tett vallomásaikat erőszakkal kényszerítették ki belőlük, a rendőrség, bár ez perrendszerűleg különösnek látszik, több váradvelencei polgárt, köztük Halász Gyula plébánost is meghívta tanúnak a kihallgatásra.

A letartóztatott cigányok közül Lakatos a legértelmesebb. A gyilkosság minden részletére precizen emlékszik. A rendőrkapitány kérdéseire következőképen rekonstruálja a bűncselekményt.

Sok a pénze...

— Azt hallottuk, hogy sok a pénze a papnak, ezért este tíz órakor elrejtőtünk a paplak istállójában. A pap nem volt otthon. Mi nem mentünk be a szobába, mert tudtuk, hogy a pap a tárcájában tartja a pénzt. Éjfél körül öröket állítottunk fel. Ince Károly a kerítés mögött, Erdélyi Lajos pedig az ablakból leste a papot. Én, Varga Gyula, Varga Mihály, Rostás Sándor és Horváth József az udvaron maradtunk. Éjszaka egy óra körül Ince jelt adott, hogy a pap jön. Erre mindnyájan hátrahúzódtunk és megvártuk míg a pap bemegy a lakásba és lefekszik. Ekkor lassan előrenyomultunk. Az udvaron sárcsomót gyurttunk azt a veranda ablakára ragasztottuk, az ablakot pedig gyémánttal kivágtuk. Így sikerült zajtalanul behatolni a verandára. Varga Gyula mászott be az ablakon keresztül, minket pedig a verandaajtón át engedett be. A könyvtárszobából lábujjhegyen a pap hálószobájához mentünk és fessegetni kezdtük az ajtót. Belülről neszt hallottunk, úgy látszik a pap felébredt. Gyorsan akartunk végezni, mert tudtuk, hogy a pap bátor ember és nem lehet vele egykönnyen elbánni. Mindannyian az ajtónak estünk. Sietnünk kellett, mert ha a pap keresztüljött volna a vékony deszkaajtón, egykünköt biztos megsebesített volna.

Mit akartok tőlem?

— Végre az ajtó engedett a nyomásnak, hatalmas recsegés-ropogás közepette betört. Szembetaláltuk magunkat pappal, aki a szoba közepén állt hálóingben, revolverrel a kezében.

— Mit akartok tőlem? — támadt ránk a pap.

— A pénzt jöttünk, tisztelendő ur — felelt nekik.

Ekkor a pap ráfogta revolverét Varga Mihályra, aki legelől állt. Varga azonban megelőzte és egy karóval ráütött a karjára. A hatalmas erejű pap rávetette magát Vargára, leteperte a földre és fojtogatni kezdte. A dulakodásban vesztette el Varga a sapkáját, amit aztán ott is felejtett. Varga Gyula, hogy szorongatott bátyján segítségén, hátulról vascővel hatalmas ütést mért a

pap tarkójára. A pap az ütéstől megtántorodott, feltápáskodott, de fejről és arcáról csorgott a vér. Varga még egy ütést mért rá, amitől megtántorodott és bukácsolva esett az ágyra. Rettegetően kezdett hörögni, orrán és a száján keresztül vastagon ömlött a vér. Mi erre annyira megijedtünk, hogy mindannyian nekiestünk. Lehúztuk az ágyról és ki hol érte, ütni kezdte. Mikor láttuk, hogy nincs már élet benne, rádobtuk a véres holmit és pénz után néztünk. Az éjjeli szekrényen megtaláltuk az erszényét. Varga Gyula kivette a bennelevő pénzt és zsebrevágta. Ott volt a pap aranyórája is, de nem mertük elvinni, mert az öreg Rostás figyelmeztetett bennünket, hogy az óra könnyen eláruhat.

Kétszáz lejért

Tudtuk, hogy a papnál van még eldugva pénz. Felhántuk a szekrényt, kikutattuk az összes fiókokat, de eredménytelenül. Másfél órát tartózkodtunk a lakásban, azután egyenként elszéledtünk. Fél óra múlva Telegdi mellett találkoztunk. Varga elővette a pénzt, megolvastuk. Összesen 1800 lejt aláltunk benne. Rám és Inczére egyenként 200 lejt jutott.

Én és Ince elváltunk a többiekkel, akik Ujlak felé indultak. Mi gyalog indultunk Váradra. Egyenesen Rostás Bénéhez mentünk a Bányasor 9 szám alá. Rostás mindjárt azzal fogadott bennünket, hogy a legjobbkor jöttünk, volna egy kis munka a számunkra Szentjánoson. Másnap este kocsin mentünk Szentjánosra és nyolc óráig Stojka vasuti örnél bujtunk el. Mikor sötét lett, elindultunk Kovács József gazdálkodó házához, mert oda akartunk betörni. A sötét leple alatt a házhoz lopóztunk, bent mindenki aludt.

Ujabb rablás

Egy hosszú szeggel kiemeltük a vendégszoba ablakát, azon keresztül bemásztunk. Én és Ince összeszedtük a gazda minden ágyneműjét és ruháját. A holmival visszamentünk Stojkához, aki 1200 lejért mindjárt meg is vásárolta tőlünk.

Reggel visszamentünk Váradra, de mivel Rostás Béni nem mert magánál tartani bennünket, a Bányasoron egy istállóban húzódtunk meg. Itt voltunk kedd reggelig. Kedden nekiindultunk a városnak, mikor észrevettük, hogy egy rendőr felénk tart. Futni kezdtünk a rétek felé és beszaladtunk a Kolozsvári-utca 75. szám alá. A rendőr utánunk szaladt. Én, mert mindenáron menekülni akartam, rávettem magamat a rendőrré. Már azt hittem, hogy megszabadulok, amikor a ház lakói a rendőr segítségére siettek és bennünket megkötözték.

— Így kerültem ide, — fejezte be vallomását Lakatos.

A többi vádlottak vallomása mindenben megegyezik a Lakatoséval. Így a bűnügy minden részlete tisztázva van. A rendőrség most már csak a szökésben lévő Erdélyi és Varga Mihály után nyomoz.

* Nem árt a köd, sár, eső, ha Brázay sósorszeszt használ. Kapható mindenütt.

Róka, kelme, szőrmefestés
és vegytisztítás a legjobb
kivitelben a

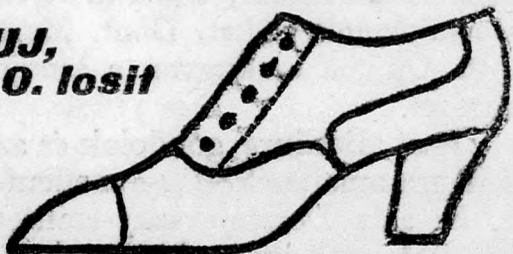
„KRISTÁLY“-nál
Cluj. — Telefon 500.

Bővebb felvilágosítás az összes fiókokban.

1494
RÓTH cipész

CLUJ,
Str. St. O. losil

volt
Szép-
utca

ZSIDÓ KÖZÉLET

Választások a temesvár-gyárvárosi ortodox hitközségben. A temesvár-gyárvárosi ortodox hitközség április 9-én tartotta rendes évi közgyűlését Friedmann Ferenc hitközségi elnök elnöklése alatt. Az évi zárszámadások bemutatása és tudomásul vétele után megejtették az új választásokat. Aelnök Mencer Ede, pénztárnok Kaufteil Vilmos, ellenőr Róth Arnold. Gaboim: Krieger Efraim és Polacsek Bernát. Választmányi tagok: Schönbrunn Jakab, Reich, Werber, Schwimmer, Deutsch, Fried, Kieselstein, Westfried, Teszler, Áron, Bilitzer, póttagok: Jungermann és Weinberger Izidor.

PALESZTINA-MUNKA

Orvosok elhelyezkedési lehetősége Palesztinában

Jeruzsalem (Az Uj Kelet tudósítójától.) A palesztinai zsidó orvosegyesület, a hozzáérkezett különböző megkeresésekre, a következőkben számol be az orvosok jelenlegi elhelyezkedési lehetőségéről:

1. A zsidó orvosok legnagyobb része a Hadassah-korházszervezetben van összpontosítva. A pénzügyi válság miatt a Hadassah korlátozta működési terét és ezért itt a felvételi lehetőség minimális.

2. Állami kórházakban kevés üres hely van. Ezekben az állásokban egyébként is az arab nyelv tudását feltétlenül megkívánják.

3. A magánorvosok száma nagy. A lakosság hozzá van szokva, hogy ingyen vagy olcsón kapjon gyógykezelést. A sok emberbaráti intézmény, amelyeknek apácái és papjai majdnem kivétel nélkül foglalkoznak gyógyítással, nagy konkurenciája az orvosoknak. Éppen ezért magánorvosoknak a kereseti lehetőség minimális.

4. Jelenleg csak arab városokban és községekben volna még szükség orvosokra. A politikai viszonyok miatt azonban a zsidó orvosok letelepedése ilyen vidékeken nehézségekbe ütközik.

Palesztinában működő orvosok száma, a zsidó orvosegyesület 1923 januári jelentése szerint az egyes városokban és községekben a következőképpen oszlik meg:

	Kormány szolgálatban	Városok	Községi orvosok	Magán or- vosok	Gyakorlatot nem foly- tatók	Összesen
Jeruzsalem	1	16	7	21	2	47
Jaffában és Telavivban	2	10	4	42	2	60
Judea egyéb városai- ban	1	1	—	3	—	5
Judea kolóniában	—	4	6	8	2	20
Haiffában	4	6	—	13	—	23
Samariában és Emek Jiszráelben	1	3	2	2	—	8
Tibériásban és alsó- galileleában	—	6	1	1	1	9
Szaffedban és Alsó- galileleában	—	6	—	—	—	6
Szinai-félszigeten	—	—	8	—	—	8
	9	52	28	90	7	186

Április 23-án kezdődik a lausannei konferencia

Páris, április 20. A lausannei konferencia április 23-án, hétfőn kezdődik. Az angol alsóházban a kormány képviselője kijelentette, hogy a szovjetkormány nem képviselteti magát a lausannei konferencián, mivel a tengerszorosok kérdése már el van intézve.

Vegyén berlini gyermekkocsit!

Tekintse meg
vételeményeser nélkül

Adalbert Fischer & Co. butorraktárát
Cluj, Calea Regele Ferdinand (volt Ferenc József-ut) 61 sz.

Mégis csak CZINK fest, tisztít vegyileg legszebben, legolcsóbban Cluj

HIREK

Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.
 Előfizetési árak: Egy hónapra 45 lei, negyedévre 130 lei, félévre 240 lei, egész évre 450 lei.
 Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
 Felelős szerkesztő: Marion Ernő dr.

Esküsznek a zéloták

STOTTER ALADÁRNAK,
 igaz zsidónak, szeretettel

Gettó fia volt az apánk, a bukódott
 És nem kacagott az anyánk soha itt.
 Magunk, keserű gladiátor-utódok,
 Még hordjuk a multak erős nyomait.
 De jönnek az új korok — itt van az óra
 S tettek kapuján gyönyörűn a csodák,
 S addaj-Cövaótra, a Szentre, a jóra
 Esküsznek a zéloták
 Esküsznek a zéloták.

Mert élnek a szent hitek és a reményék
 Visszük tova, mint egy örök lobogót:
 Hogy lesznek az izmok is újra kemények
 És lesznek az arckok is még ragyogók.
 Már virrad a hajnal, az őshaza napja
 Fölissza szívünk ragyogó sugarát,
 S addaj-Cövaótra, a Szentre, a nagyra
 Esküsznek a zéloták
 Esküsznek a zéloták.

Száradjon a esontig a jobb karom, — ámen,
 Tapadjon a nyelvem, amíg eleped,
 Ha egyszer is elfeledem Jeruzsálem
 A te ősi, dicső, a te szent nevedet
 Vértünk a pecsétje: ha győzve ha esve,
 Megváltjuk a földet, a drága porát,
 S addaj-Cövaótra, a rettenetesre
 Esküsznek a zéloták
 Esküsznek a zéloták.

Giskalay János

Károly trónörökös a Brasovia új elnöke. Brassóból jelentik: Egész Románia sportfejlődésére kiható esemény az, hogy Károly trónörökös elfogadta a „Brasovia” sportklub aktív elnökségét. Ismeretes, hogy Románia ma már teljesen kifejlődött sportélete nagyrészen a trónörökös munkálkodásának köszönhető. Ez az újabb elhatározása is a sportélet további fejlődését fogja szolgálni.

— **A kormány intézkedései a tisztviselősztrájk esetére.** Bukarestből jelentik: Az egyes állami hivatalokban tegnap értekezlet volt a vasárnapi tisztviselőkongresszuson elfoglalandó álláspont ügyében. A belügyminisztérium tisztviselői kara kijelentette, nem vesz részt a kongresszuson és az esetleges sztrájkban. A kongresszus már szombat este megkezdődik, amikor a vidéki delegátusok bevonásával előértekezlet lesz.

— **A vezérkar főnökét a CFR. végrehajtóbizottságába delegálták.** Bukarestből jelentik: A „Dimineata” jelenti, hogy a legközelebbi minisztertanács a CFR. autonómiájáról és ezzel kapcsolatban egy vasúti végrehajtóbizottság létesítéséről szóló javaslatlalt fog foglalkozni. Ez a bizottság fogja vezetni a vasutúgyeket és tagjai lesznek három volt CFR.-vezérigazgató, a vezérkar főnöke, egy jogi szakértő, továbbá a kereskedelem-, ipar- és földművelésügy egy-egy képviselője.

Az asztalosstrájk. A mai nap az asztalosstrájkban nem hozott változást. A munkaadók képviselői Brassóban tartózkodnak, ahol a holnap megtartandó fások közgyűlésén fognak résztvenni. A legnagyobb kolozsvári asztalos üzem, a Műasztalos Arugary részvény-társaság igazgatója, Blum Bernát munkatársunk előtt kijelentette, hogy a gyár körülbelül száz asztalosmunkása sztrájkban áll, de azért az üzem nem szünetel. A parkettmunkások ugyanis, akik nem azonosították magukat az asztalos munkásokkal, továbbra is dolgoznak. Az igazgató véleménye szerint a munkások bérkövetelését az asztalosipar erős megrázkódtatása nélkül nem lehetett a legjobb akarat mellett sem teljesíteni. Revíziós rendszert fönntartani és egyben béreket is emelni, ezt a mai viszonyok mellett teljességgel lehetetlen keresztülvinni. A kolozsvári asztalosiparban nem

történtek kizárások, a munkások tehát nem panaszkodhatnak velük szemben elkövetett méltánytalanságról. A butorgyárban ezidőszentint nincs konjunktúra, nem valószínű tehát, hogy a közeljövőben közeledés legyen munkások és munkaadók között.

A bukaresti diákok követelik gyűléseik engedélyezését. Bukarestből jelentik: Az egyetemi előadások tegnap is a legnagyobb rendben folytak. Azt a néhány hallgatót, akik zavargásokat akartak provokálni, a csendőrség eltávolította az egyetemről. A diákegyesületek elnökei tegnap értekezletet tartottak, amelyről kommunikét tettek közzé. Abban kijelentik, hogy a diákság nem megy el az előadásokra, míg a diákság gyűléseit nem engedélyezik, hogy a gyűléseken az egyes karok végleges határozatot hozhassanak. A végrehajtóbizottság elhárít magáról mindenféle felelősséget az eshetőségekért, ha ezt a kívánságot nem teljesítik. A csendőrségnek az egyetemre történt vezényelését provokációnak tekintik és megbélyegzik.

— **Lemondott a Faegyesület nagyváradi elnöke.** Nagyváradról jelentik: Dr. Stern Ödön, az Erdélyrészi Faegyesület nagyváradi körletének elnöke lemondott. Valószínű, hogy a Fatermelők brassói kongresszusa nem fogja tudomásul venni dr. Stern lemondását.

Immanuel ben Salomo Romi, a héber Bocaccio. Meisels Sámuel a bécsi „Die Neuzeit” kiadásában megjelent „Dante és Manoello” című tanulmányában igen érdekes részleteket közöl a középkori héber irodalom egyik sajtáságos képviselőjének életéről és munkásságáról. A Divina Comedia szerzőjének kortársa, Manoello — amint Immanuel ben Salomo Romit neveztek — klasszikus héber nyelven megírt munkájában, a „Haeden wchathopheth” (Paradicsom és pokol) című munkájában feltűppen a mennyekbe és a földnek rejtelmes méhéig száll alá. Manoellonak ezen a kevéssé ismert művén érezhető ugyan Dante hatása, de rányomta arra Manoello saját fantáziájának és világszemléletének markáns bélyegét is. Sok irodalomtörténész véleménye szerint Dante barátságos érintkezést tartott fenn Manoelloval, ez a kérdés azonban még nem egészen tisztázott. Legjobbban Meiselsnek sikerült Manoello életére fényt deríteni. Adatai nagyjelenleg a héber irodalom és a Dante-kutatások szempontjából. Manoello munkáinak erotikus vonatkozásai miatt annakidején a tiltott költők közé tartozott. A későbbi korok „középkori Heine”-nak, „Zsidó Voltaire”-nak nevezték. Meisels igen találóan „héber Bocaccio”-nak nevezi. Manoello — Immanuel Romi — orvos, filozófus, talmudtudós és költő volt egyszemélyben. Mint a régi tekintélyes római zsidó Ziphroni-család ivadéka egyetemes, mindent átfogó nevelésben részesült. Róma leg tudósabb rabbinusai és legkiválóbb tanárai oktatták. A zsidó tudományokon kívül nyelveket, filozófiát és medicinát tanult. Kabbalisztikus és skolasztikus munkába mélyült el, szorgalmasan olvasta az ókori költőket és megismerkedett korának olasz irodalmával is. Mint orvos általánosan elismert volt. Bibliatudósként becsülték és költői neve nagyra nőtt. Mint tudós komoly és mély gondolkodó, — mint költő pajkos és szabadszáju. Az élete erkölcsös és fedhetetlen — a muzsája sokszor ledér.

A héber irodalom igen sokat köszönhet Manoellonak, mert kimélyítette a héber nyelvet és bevezette az olasz versformát a héber verselésbe. De a legnagyobb érdeme, hogy elsőnek irt világi verseket héberül. Olasz nyelven egyetlenegy verset irt csak, az „Emléksorokat Dante halálára.” Manoello igen fontos szerepet játszott Róma zsidó közéletében. Egyideig elnöke is volt a zsidó hitközségnek, később elhagyta Rómát és Fernóban élte le további életét. Ott is halt meg 1333-ban. Meisels megállapításai szerint Manoello, erotika költője, különleges helyet foglal el a héber irodalomban. Erősen fűszerezett, erotikus novellái és frívól szirkázmussal írott versei korának zsidó tudósait és a héber nyelv barátait nagyon megbotránkoltatták. A spanyol-zsidó héber irodalom fénykorában idegenül csengtek Manoello sorai és korának zsidó tudósai ki is közösitették a héber irodalomból.

— **Tárgyalás Konstantinápolyban Adakalehről.** Konstantinápolyból jelentik: A katonai parancsnok ma látogatást tett a román megbízottnál az adakalehi incidens ügyében és hosszasan tárgyalt vele. A tárgyalásról eddig még semmi nem szivárgott ki.

— **Tizenöt napra szabaddá teszik a huskereskedelmet.** A mézárások közül körülbelül száznegyvenen tegnap délben megjelentek a prefekturán és kérték a prektust, haladéktalanul léptesse életbe a tizenöt naponként való ármegállapításokat, mert különben száz iparos kénytelen lesz már holnap vagy holnapután visszaadni iparigazolványát és más foglalkozás után nézni. A prefektus azt válaszolta: Nagyon szeretném, ha módot találna arra, hogy az élőállat olcsón való beszerzését lehetővé tegye és ezért lehetséges, hogy próbaképen egy tizenöt napos szabadkereskedelmet engedélyezzek. A kialakuló árak meg fogják mutatni, milyen árakat lehet elérni. A mézárások küldöttsége tudomásul vette a prefektus kijelentését.

— **Beszámítható-e Maraggi prelátus.** Varsóból jelentik: Maraggi prelátus bűnpörök tárgyalását elnapolták, az ügyet a vádlott beszámíthatóságának megvizsgálása végett rendes törvényszék elé utalták.

— **Leégett Bukarestben egy keményítőgyár.** Bukarestből jelentik: Tegnap este nagy tűz tört ki az Union keményítőgyárban, amely a tűzoltóság önfeláldozó munkája dacára elhamvasztotta az egész épületet. A kár egymillió. A tűz hanyagságból keletkezett.

— **Lázadás miatt bíróság elé állítják a posta volt vezérigazgatóját.** Bukarestből jelentik: A közlekedésügyi minisztérium közli, hogy Pitulescu mérnököt, volt postaügyi vezérigazgatót, aki jelenleg a közlekedésügyi minisztérium műszaki tanácsosa, állásától felfüggesztették és bíróság elé állítják fegyvelemértéért és az állam érdekei ellen elkövetett lázadásra való felhívásért.

— **Futuristák összeesküvése Milanóban a fascismus ellen.** Bécsből jelentik: Rendkívül érdekes összeesküvés híre érkezik Milanóból. Az összeesküvést futurista művészek kísérelték meg a fascismus ellen. Az összeesküvők feje Pescho neves futurista festő, társai szintén futurista piktorok. Az összeesküvést, eddig még fel nem derített forrásból, nagy anyagi erővel támogatták. A milanoi rendőrség először Peschot fogta el, később társait is letartóztatta. A festők műtermében házkutatást tartottak és megállapították, hogy az összeesküvők összeköttetésben voltak a futurista világszervezetekkel. Egyes iratokból az is kitűnt, hogy a festőknek, ezeken a szervezeteken keresztül, bizonyos politikai nexusuk is volt.

* **Pályázat.** A közoktatásügyi miniszter ur rendelete alapján kuratóriumunk megbízásából a Tarbut gimnázium részére elkészítendő karszalogokra 1923 április 26-iki lejárattal ezennel pályázatot hirdetek. Pályázatok írásban, mintakészítménnyel ellátva str. Berthelot 8. szám alatt d. e. 10-12 között nyújthatók be. Kiállításra vonatkozó felvilágosításokkal ugyanott szolgálunk. Dr. Kohányi Menyhért igazgató.

— **Rendőri hírek.** Csizsár János kömüves, monostori lakos tegnap éjjel a Szamospartján ment haza. A sötétségben két gyanus ember tűnt fel, akik feléje közeledtek. Amikor közelébe értek, rárontottak és megverték. Csizsár az ismeretlen támadók ellen megtette a feljelentést. — Az elmúlt éjjel a Hegyesdombon megtámadták Perboleszku László vasúti munkást, megverték és 5000 lejt elvettek tőle. Perboleszku szerint az egyik támadó piros kamáslit viselt. A rendőrség a nyomozást megindította. — Csirkof Anna a sétatéri kioszokban takarított. Munkaközben megszomjazott, egy üvegből, melyben azt hitte hogy víz van, ivott. Az üvegből azonban marólag volt. Elment a Mentőállomásra, ahol gyomormosást alkalmaztak.

* **Legdivatosabb francia cipőket** legolcsóbban készít Ordentlich Lajos Király-u. 18.

* **Elegáns tavaszi ruhákra** legújabb divatu hímezések divatlap szerint gyönyörűen készülnek a „Mühimző szalonban” Str. Memorandului 15. (v. Unió-u.) Ugyanott plissirozás, gouvroirozás minden nagyságban.

* **Megnyílt Hirsch Antal úri divatszalonja** Cluj, Ferencz József ut 115 sz. alatt. Szövetekben dus választék, olcsó árak, szolid és pontos kiszolgálás.

— **Aki sékelt fizet, jelét adja annak, hogy nemzeti otthont akar Palesztinában a zsidóságnak. Aki a sékelfizetést megtagadja, a zsidó nemzeti otthont jogát vitatja el.**

városi ortovárosi ortodox városi ortodox évi közgyűlések elnökelete és tudományos választásokat. A. S. Vilmos, S. Efraim és S. Schönbrunn, S. G. Fried, S. Bilitzer, S. Izidor.

MUNKAKÖZMÉRŐ

Adóügyi hírek

(A közléseketől.) A hozzáérkezett bevezetőkben bevezetési lehetőségek.

Jobb része a szponzorisztva. A korlátozott lehetőségek.

Írások hely van. A is az arab nyelv.

A lakosság vagy olcsón baráti intézmények majdnem itással, nagy ezért magánimális.

A közszé. A politikai orvosok letekbe ütözik, ok száma, a entése szerint a következő

Magan- or- vások	Ujkorlat nem lo- lók	Összesen
21	2	47
42	2	60
3	—	5
8	2	20
13	—	23
2	—	8
1	1	9
—	—	6
—	—	8

90 7 186

ausannei

konferencia angol alsó-kijelentette, iselteti magát tengerszoro-

it!

rát

51 sz.

n Cluj

Még sehol és soha

nem voltak kaphatók
készen olyan kitéző

**öltönyök,
felöltők,
fluruhák,**

1433

mint most

KATZ és MENDEL

cégnél Cluj, Fötér 10. szám.
Szövetek nagy választékban.

Mégis csak
a Szilágyi-likőrök
a legjobbak!

Lloyd 1856
1526

LIQUEURS

BOGSZA

Milyen legyen a nyári menetrend?

A kereskedelmi kamara javaslatai

(Kolozsvár, ápr. 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara Tatay Sándor titkár javaslatára előterjesztést tett a kereskedelemügyi miniszternek a vasúti menetrendnek olyan megváltoztatására, amely Erdély kereskedőinek érdekeit elősegíteni van hivatva. Elsősorban fontos, hogy a Kolozsvárral közlekedő vasutak úgy érkezzenek ide és olyan időben induljanak innen, hogy a kereskedők ügyes-bajos dolgukat a hivatalos idők alatt elintézhessék és különös idővesztés nélkül tehessék meg az utat lakóhelyeikre.

A kamara előterjesztése szerint kívánatos volna egy olyan gyorsvonat beállítása, amely Besztercéről a kora reggeli órákban indulna és délelőtt 9 órakor már Kolozsváron lenne. A kereskedő, vagy akinek elintézendő dolga van Erdély fővárosában, Besztercéről és a vidékről ezen a vonalon éjjelre nélkül utrakelhesen. Kolozsvárról ennek a vonatnak délután 17 órakor (öt órakor) kellene visszaindulnia Besztercére.

A Borgóprund és Beszterce között közlekedő vonatok járatait be kell illeszteni úgy, hogy csatlakozásuk legyen a Besztercéről Kolozsvár felé és viszont közlekedő vonathoz. A Borgóprund és Beszterce között közlekedő vonathoz csatolassék még egy másodosztályú kocsí. A Beszterce és Kolozsvár közötti vonatoknak közvetlen csatlakozása a Bukarest és nagyváradai vonathoz minden körülmények között biztosítható. A Balázsfalva—Küküllőszeg—Parajd személyvonat-pár beállítása olyan módon, hogy Balázsfalván a csatlakozás Kolozsvár felé és vissza biztosítható.

A Kolozsvár és Szatmár közötti vonalon valamelyik vonatnak tényleges gyorsvonattá való átalakítása. Ez a vonat Szatmárról Kolozsvár felé kettő és három között induljon, visszafelé pedig tizenhat-tizenhét óra között. Feltétlenül beállítandó Kolozsvár és Zilah között olyan gyorsvonat, amely úgy induljon Zilah állomásról, hogy délelőtt 9 órakor Kolozsváron legyen. Visszafelé ugyanezen vonat 5 órakor induljon.

A torda—abrudbányai vonal között állítassék be egy második személyvonatpár, amely Tordáról 6 órakor és 14 órakor induljon, Abrudbányáról pedig 5 órakor és 12 órakor. A Torda és Topánfalva között közlekedő tehervonat közlekedjen Abrudbányáig.

A külföldről az országba látjövő vagonok a határon az utasok, különösen pedig a kereskedők érdekében ne vesztegeljenek sokat.

A javaslat további részében kéri, hogy a fuvarleveleket ne csak a vasutnál, hanem a postán és tőzsdékben is be lehessen szerezni.

Fekbérmentességet 6 órától 12 órára hozsabbítsák meg. Minden vonat száz kilogramig gyors-árut vehessen fel. Romlandó árut szolgáltatassanak ki azonnal, másfelét pedig 6 órán belül. A címzett az áru megérkezését követő 2 órán belül kapjon értesítést. Torda állomáson az áru úgy Abrudbánya, mint Topánfalva részére külön kocsiba rakandó.

A teherkocsik időnként fertőtlenítenessenek és

KÖZGAZDASÁG

a feladónak tisztán adassanak át. A személyvonat világitására és tisztántartására nagy gond fordítások. Ezt a minisztériumnak szánt javaslatot a kamara a CFR. kolozsvári üzletvezetősége útján terjeszti fel.

Kedvezmények a cukor behozatala érdekében. Az ipar- és kereskedelemügyi minisztérium az érdekeltek sürgetésére elrendelte a cukor behozatalának megkönnyítését. A minisztérium, egy legújabb kiadott jelentése szerint, közbenjárt a pénzügyminiszternél, hogy törölje el a cukor behozatali vámját. Ezt a vámkedvezményt minden cukorimportőr megkapja. A kereskedelemügyi miniszter ezenkívül a kétszázalékos bizományi díj eltörlése ügyében is közbenjárt. Minthogy eddig a pénzügyminiszter még nem határozott ez ügyben, egyelőre a „Chitila“ cukorgyár részére érkezett kétszáz vagon cukor vámját hitelezte.

Uj hivatal a közlekedésügyi minisztériumban. Bukarestből jelentik: A közlekedésügyi miniszter ideai költségvetésében új tételként egy műszaki igazgatóság felállításának költségeit is beillesztette. Az új igazgatóságnak feladata lesz a különböző közlekedési (vasúti, postai, tengeri és folyamhajózási) igazgatóságok tarifális ügyeit egyesíteni és ezzel a szárazföldi és vízszállítás olcsóbbá tevő kombinált tarifát kidolgozni. A kombinált tarifa megteremtésénél Magyarország és Ausztria háború előtti tarifális politikájának elveit fogják szem előtt tartani.

Véglegesen megegyeztek a lisztárakban. Az utolsó néhány napon Kolozsvár liszt- és kenyérkrízis előtt állott. A molnárok ugyanis a kenyér- és liszt hivatal legutóbbi rendeletére hivatkozva, nem akarták lisztkészletüket a régi áron eladni, viszont a hatóságok az új árat nem engedélyezhették azért, mert a molnárok és a város közötti szerződés nem jött még

**Harisnya, keztü és kötött-
árukulönlegességek
eredeti gyári árban**

1894 **BLATT**
kötött-szövött áruhaza
Cluj-Kolozsvár, Fötér 13

Eredeti gyári
árak!

Eredeti gyári
árak!

„HELIOS“

kötött-szövött áru gyár lerakata
Cluj, Piața Unirii
(Fötér)
7.

Óriási választék kötött és szövött
árakban, harisnyák és keztükben!

Markovits F. ékszerész !
Cluj—Kolozsvár, Vesselényi-utca 20. sz.

Arany- és ezüst ékszerek, kinaezüst és ezüst dísz tárgyak
választéka. Szolid és pontos kiszolgálás. Tört aranyat,
ezüstöt, briliánt legmagasabb napi áron veszek. !

**Tordai üvegyárból megkezdtem az ugorkás
és beföttes üveg szállítást**

Fötzet:
Cluj, Piața Unirii
13. sz.
Telefon 10-02

FISCHER

Fiókfötzet:
Targu-Mures
Telefon
297

Tordai üvegyár vezérképviselő és főlerakat

Rothmann Márton szabókellékek és Cluj, str. Matia (v. Mátyás kir.-utca) 2. sz.
rövidáru raktára. Eladás nagyban és kicsinyben. Vidéki megrendeléseket postán keresztül

létre. Tegnap nem volt liszt hozzájutni. Ez a molnárok jelenlétében k előtt, hogy sz és barnaliszttel az új nyok között k fehérlisztet, m barnát pedig a hatóságok elfo 6 lej 70 banit tott meg.

Felülviz
vonatkozó sz
Az országos fő igazgatóság m anyagok szállit alá kell venni, tetéssel létesít seket, illetőleg rendes állami gyártó vállalat

A
Szilárdult a má

A mai z frank kisebb tegnapi 180-as 195, aminek emelkedett. D egyáltalán nem a zurichi eme gyon sok koloz kezteben most alacsony árfoly jelent. Különb gulat csökken sanak tudható

A márka cia frank is e tat szemben javulásában se Érdekes, hogy földi árfolyam csöbök, ugy tásan alól is a francia fran szemben a be lehet kapni. is nagy kínál paritásnál. A olcsóbbodása r

Magyar növekedett, a louben a mag jóval alacson importőrök, a általában nem

Az olá pontot javult nek dacára hullámzása a tette. A cseh úni annak t utazó keresk földi valutát, lásokra. Az európai pénz —332 az á

Irányz várható.

Április 20-
270
132
0-4
330
7-1
2-6

létre. Tegnap és ma reggel sok háztartásban nem volt liszt és kenyérhez is alig lehetett hozzájutni. Ez az állapot ma délben megszűnt. A molnárok képviselői ugyanis a polgármester jelenlétében kijelentették Stefanescu prefektus előtt, hogy szívesen hajlandók a várost fehér- és barnaliszttel, a katonaságot pedig barnaliszttel az új termésig ellátni, de a mai viszonyok között lehetetlen olcsóbban szállítani a fehérlisztet, mint kilónként 6 lej 50 baniért, a barnát pedig 4 lej 40 baniért. Ezt az árat a hatóságok elfogadták. A kenyér ára kilónként 6 lej 70 baniban és 4 lej 60 baniban állapított meg.

Felülvizsgálják a vasúti anyag szállítására vonatkozó szerződéseket. Bukarestből jelentik: Az országos fémipari szövetség és a vasúti vezérigazgatóság megegyezett abban, hogy a vasúti anyagok szállítására kötött sok szerződést revízió alá kell venni, másrészt a sokszáz milliónyi befektetéssel létesített iparvállalatokkal kötött szerződéseket, illetőleg azok összegeit bele kell illeszteni a rendes állami költségvetésbe. A vasúti anyagokat gyártó vállalatokat közös bizottság fogja osztályozni.

A mai valutapiac

Szilárdult a márka és a frank. Javult a lira Zürichben
A mai zürichi nyitás a márka és a francia frank kisebb mérvű javulását hozta. A márka a tegnapi 180-as zárlattal szemben a mai nyitáskor 195, aminek következtében árfolyama 75-ről 80-ra emelkedett. De azért márkát alig kerestek, mert egyáltalán nem bíznak a javulás tartóságában és a zürichi emelkedést mesterségesnek tartják. Nagyon sok kolozsvári kereskedő a márka esése következtében most fizette ki adósságait, ami a márka alacsony árfolyama következtében nagy nyereséget jelent. Különben a berlini tőzsdén az *izgatott hangulat csökken*, ami a birodalmi bank beavatkozásának tudható be.

A márka emelkedésével kapcsolatosan a francia frank is emelkedett. A 36-45-ös tegnapi zárlattal szemben a mai nyitás 36-75. A frank tartós javulásában sem bíznak, a kereslet nagyon csekély. Érdekes, hogy a nyugati devizák, bár a lei külföldi árfolyama fokozatosan romlik, *állandóan olcsóbbak, ugyanígy, hogy egyes valutát a paritásán alól is lehet kapni.* A párisi jegyzés alapján a francia frank pantása 14-02-nek felel meg, ezzel szemben a belföldi pénziacsn 13-94-ért is meg lehet kapni. Feltűnő olcsó a svájci frank, 38-50-ért is nagy kínálat van, ami szintén nem több a világparitásnál. A külföldi valutáknak ezt az állandó olcsóbbodása részben a *pénzkrízisnek* tulajdonítható.

Magyar koronában a kínálat feltűnően megnövekedett, ami árfolyamát kissé gyöngítette. Különben a magyar koronának a *belső vásárlóértéke jóval alacsonyabb a zürichi jegyzésnél*, ezért az importőrök, akik eddig nagyon keresték, most egyáltalán nem veszik.

Az *olasz lira* a mai zürichi nyitáskor nyolc pontot javult, de azért a belföldi árfolyama ennek dacára nem emelkedett, mert az olasz lira hullámlása az utóbbi időben a vételkedvet csökkentette. A cseh korona iránt a kereslet növekedett, ami annak tulajdonítható, hogy a Németországba utazó kereskedők a márka labilis volta miatt külföldi valutát, főleg cseh koronát visznek áruvásárlásokra. Az osztrák korona jelenleg a legstabilabb európai pénz. Zürichben 77 és fél, belföldön 330-332 az árfolyama.

Árnyint: A nyugati devizákban lanyhulás várható.

Április 20-án 100 lejért fizettek Kolozsvárt:

2700—2800 magyar koronát,
13200—13400 német márkát,
0-46¹/₂—0-47¹/₂ dollárt,
33000—33300 osztrák koronát,
7-14—7-15 francia frankot,
2-63—2-65 svájci frankot.

Valutapiac április 20-án:

Bukarest. Devizák: Páris 1387, London 984, Newyork 210³/₄, Róma 1043, Zürich 3860, Prága 632, Bécs 30¹/₄, Budapest 4-65.

Bukarest. Valuták: Márka 107—110, leva 145—152, török lira 133—135, font sterling 975—985, francia frank 1410—1420, svájci frank 40—42, lira 1000—1010, drachma 260—270, dinár 200—215, dollár 210—211, napoleon 810—815, osztrák korona 30—31¹/₂, magyar korona 415—425, cseh korona 610—620, lengyel márka 52—55.

Zürich. Nyitás: Berlin 195, Newyork 550-50, London 2567, Páris 3675, Milano 2730, Prága 1642-50, Budapest 12, Belgrád 555, Bukarest —, Varsó 125, Bécs 77¹/₂, Bécs bélyegzett 77¹/₂.

Berlin. Nyitás: Róma 1362¹/₂, London 129500, Newyork 28.500, Páris 1770, Zürich 4852, Prága 795-50, Bécs 37-65.

SPORT

Összeállították a válogatott csapatot. A válogató bizottság hosszas tanakodás után ma végre összeállította a válogatott csapatot, mely vasárnap Temesvár ellen a legjobb kolozsvári tizenegyet képviseli. A bizottság tagjai — menten minden klubérdektől — tisztán lelkiismereti szavukra hallgatva, az egyes posztokra a ténylegesen legjobbakat jelölték. Ha a kolozsvári tizereggy ennek dacára vereséget szenvedne, ezért a bizottság egyáltalán nem okolható. Reméljük, hogy a kolozsvári tizenegy legjobb tudásával fog küzdeni és nyugodt optimizmussal hisszük, hogy az oly sokak ellenkező véleményével szemben jól fogják helyüket megállani. A csapat összeállítása a következő: Szatmári; Mann; dr. Hirsch; Szilágyi, Marczinkievicz, Jacobi; Barabás II., Bornstein, Rakitovski, Guga és Rosenberg.

Hakoah—Waf mérkőzése. Hakoah—Waf bajnoki mérkőzés volt kedden Bécsben, mely a Hakoah 1:0 arányu győzelmével végződött. A Hakoah győzelmével lényegesen javított a bajnoki listán elfoglalt helyezésén. A mérkőzés után a Waf egy néhány magáról megfélekedezett játékos a nálunk is jól ismert Schmiedt bírót inzultálta.

Háromszázötven millió egy mérkőzés bevétele. Az olasz—osztrák mérkőzésnek 70.400 fizető nézője volt. A bevétel 350 millió osztrák korona, melyből a költségek levonása után 120 millió maradt a szövetségnek.

Belgium—Svájc 5:1. A belga—svájci válogatott mérkőzés a belgák 5:1 arányu győzelmével végződött.

A Haggibbor nagyváradi mérkőzése. A Haggibbor—Egyetértés mérkőzést Nagyváradon Koncz Rudolf fogja levezetni.

Az oxfordi egyetem gyephoki csapata Budapesten. Budapestről jelenti tudósítónk: Csütörtökön mérkőzött az oxfordi egyetem gyephoki csapata a magyar hokiklub csapatával, három ezer főnyi közönség jelenlétében. A mérkőzés végig az angol csapat nagy technikai fölényét mutatta, mely kiforrott összjátékkal dolgozott, míg a magyar csapat csak védelemre szorított. A magyar csapat csatársora kínálózó gólhelyzeteket nem tudott kiaknázni. Az első félidő 2:0 eredményűl zárult. A mérkőzés vége 5:0 arányban végződött az angolok javára.

* **A tavaszi futballbajnokságra** sportegyesületek legelőnyösebb beszerzési forrása Sugár & Co. sportáruháza. Cluj, Calea Victoriei 5. (v. Kossuth Lajos-utca.) Egyesületeknek, iskoláknak, viszonteladónak kedvezményes ár.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Heti műsor

Szombat d. u. 3-kor: És pippa táncol. (Ifjúsági előadás igen olcsó helyárral. Előadó Földvári György. Jegyek sorozat száma 352.)

Szombat fél nyolckor: A kincs. (Ujdonság, 2-odszor. Rendes helyárral. Napi bérlet 122 sz. B. Jegyek sorozat száma 353.)

Szombat fél 11-kor: Fenevad (Rendes helyárral). Jegyek sorozat száma 354.

Vasárnap d. e. fél 11-kor: Divatrevü. (Jegyek sorozat száma 355.)

Vasárnap d. u. 3-kor: Ártatlan Zsuzsi. (Olcsó-helyárral. Jegyek sorozat száma 356.)

Vasárnap fél nyolckor: Bajadér. (17-edszer. Bérletszűnetben. Odette-Kolbay, Radjami-Virág, Marienne-Neményi, Napoleon-Berki, Fülöp-Izsó, Pimpriette-Leóvey. Premier-helyárral. Jegyek sorozat száma 357.)

Hétfő: Bajadér. (18-adszor. Rendes helyárral. Odette-Kolbay, Radjami-Sümegi, Marienne-Somogyi, Napoleon-Ekecs, Fülöp-Izsó, Pimpriette-Izsó. Bérletszűnetben. Jegyek sorozat száma 358.)

* Központi télikertben minden este 9 órakor nagy előadás. Beléptidij nincs. 1425

A színházi iroda közleményei:

Fenevad negyedszer. Ma éjjel 10 és fél órai kezdettel negyedszer fogják adni Angelo Cana rendkívül sikert aratott új bohózatát, a Fenevad-at.

Bajadér vasárnap és hétfőn. Mintha premierjét hirdeté a színpad a diadalmas Bajadér-nak, olyan lázas nagy az érdeklődés a vasárnap esti előadás iránt. Mind a két estén Kolbay fogja játszani Odettet. Radjami vasárnap Virág, hétfőn Sümegi játssza. Marienne és Napoleont pedig vasárnap Neményitől, illetőleg Berkitől, hétfőn pedig Somogyitól és Berkytől fogja a közönség láthatni.

Nagy Gyula jubileuma. A magyar színház legnépszerűbb s egyik legszeretettebb tagja, Nagy Gyula betöltötte művészi pályafutásának 35-ik évfordulóját. A közönség megragadta ezt az alkalmat, hogy szeretetének kifejezését adjon az öntelenségű, kedves komikus iránt. A jubiláris előadás szerdán este lesz bérletszűnetben. A Cseregyerekek fog színpadon lenni.

Ártatlan Zsuzsi — délután. Vasárnap délután olcsó helyárral kerül színre Gilbert népszerű, vonzó operettje, az Ártatlan Zsuzsi. Neményi Lili fogja a címszerepet játszani.

Mozihírek. Szodoma és Gomorha. Kolozsvár közönségét valószínűleg lázba hozta a Szodoma és Gomorha c. film esoda. Erről beszélnek uton-uttfélen, társaságokban s nem győzik dicsérni szépségét. Felhívjuk a közönség figyelmét arra, hogy Szodoma és Gomorha első része már csak egyetlenegy napig: Szombaton látható az Egyetem mozgóban. Kolozsvárott: ezután a film többé nem lesz látható. A Farao hitvese. Előre felhívjuk figyelmét arra, hogy a jövő hétnek egy egészen különleges, minden eddigit felülmúló filmszenzációja lesz. Címe: A farao hitvese. Rendezője a világhírű Lubitsch. Főszerepeit a német színpadok leghatalmasabb nagyságai: Jannings, Welyenew, Liedtecke, Bassermann, Dagny Servaes, Lydia Salomanora játsszák. A film amerikai sikerére jellemző az, hogy az Egyesült államok elnöke különvádatatot bocsátott a Lubitsch rendelkezésére, mikor a film premierje New-York-ba utazott. Holnap közölni fogjuk, hogy a Farao hitvesét melyik mozgó s mikor fogja játszani. Férfi bosszu. Az Uránia jövő heti nagy attrakciója a Férfi bosszu c. hatalmas amerikai film-ujdonság lesz. Ezak-amerika legsivárabb hegyvidékén játszik ez az izgalmas 6 felvonásos dráma, amelynek főszerepeit a világhírű Frank Majó játssza.

Pályázati hirdetmény

A brassói aut. orth. izr. hitközség előjárósága egy Talmudtóra tanítói állásra, ki Chümes, Rasche és Gomoretusvesre is képesített pályázatot hirdet.

Képesítési okmányokkal felszerelt és fizetési igények megjelölésével pályázati körvények 1923 május hó 20-ig beküldendők.

Utazási költségek eskak a meghívottaknak lesznek megtérítve.

5464

Az előjáróság.

Kötött, szövött és norinbergi árak nagy-kereskedése Oradea-Mare—Nagyvárad, Nagypiac-tér

Schönberger, Spitz & Co.

1332

Radio hirdetés

2. sz.

postánézkező

MAROSVÁSÁRHELY
legelőkelőbb és legolcsóbb
bevásárlási forrásai

LANCZET M. FIAI
FÜSZER, VAS, RÖVID-
ÁRU. Sürgőnyim: LAN-
CZET. Telefon interur-
ban 511. Tg.-Mures. 1445

Lang & Comp. termény, liszt, gabona, új és használt zsákok vétele és eladása. Zsákkölcsönzés! Tg.-Mures-Marosvásárhely. Telefon 289.

DEUTSCH & BRAUN
textiláru
nagykereskedés

Tárgu-Mures, Piata Reg. Ferdinand (Fötér) 52. Telefon 273

szücs DEZSŐ
„CSILLAG” ÁRUHÁZA
Tárgu-Mures—Marosvásárhely. Női és férfi divatáruban a legolcsóbb!

Parókákat
és mindennemű hajmunkát, hajfestést, kifogástalanul és jutányosan készít

Paula hölgyfodrász és manicursalon
Cluj, Szentegyház-utca 15. sz.
1437 Ugyanott babaklinika is van.

DIANA FÜRDŐ
GÖZ- és KÁD 1538
valamint kénes, sós és fenyő-kivonatos

gyógyfürdők

Orvosi ellenőrzés
Vizgyógyászati kezelés

GÁRDI és TÁRSA
fényképészeti műtermei
Cluj-Kolozsvár, str. Saguna (v. Bartha Miklós-utca) 13

Portrék, gyermekfelvételek, nagytájak

ROSENZWEIG ANTAL
héber és rituális könyvkereskedése nagyban és kicsinyben
Piata M. Viteazul 38 CLUJ Széchenyi-tér 38 (Saját ház) 1499

ספרים, סליחות, מוזיקה, תפילות, עטרת, ציצית, אונד קאפלאן

Raktáromban állandóan kaphatók mindennemű zsidóvallású imakönyvek u. m. magyar és német fordítású diszkotésú imakönyvek, menyasszonyi ajándékok, „Mirjam“ Jahrzeitablak 50 évre ki számítva, valamint selyem és gyapjú Talszék.

Feketeerdői üveg és mindennemű porcellánáru legolcsóbban
Telefon 586

Kerekes Ernő
áruházában vásárolhat
Cluj, Calea Reg. Ferdinand 4.
Engross! 1484 Endetall!

Engros Karisbadi porcellán edények, tábla-üveg.

Endetall Mindenféle poharak, demyonok, palackok, lámpaárak bármilyen mennyiségben legelőnyösebben

AUSLÄNDER LAJOSNÁL
Cluj, Piata Mihaiu Viteazul (Széchenyi-tér) 39. Telefon 954 1453

Aggag és Vegyipari Rt. Szatmár
Gyárt: bőrentyvet, csontentnyvet, esontziszt, mütrágyát, szappant, kocsikenőcöt, gépszirt, téglát stb. Vesz: csontot, száraz és vizes huslást, nyers és olvasztott faggyút

ARTES
szövművészeti műhely, Cluj
Strada Regala (Majális-u.) 33.
Készíti a legkényesebb igényeket is kielégítő perzsa és szmyrna szőnyegeket
Vállalja az összes keleti technikájú szőnyegek szakszerű javítását. 1540

Löwy Sándor női divatáruháza Petroseniben
keres azonnali belépésre egy idősebb **segédet**. Csak elsőrangú szakmabeliek és jó eladók ajánlközését kérem. Személyesen bemutatkozóknak utiköltségét megteritem. 5442

Irodaberendezések
Kopenetz gépjármű asztalosműhelyben olcsón szerezhetők be
Cluj, Honvéd-utca 92

Rézműves, rézöntő és gépjavitó műhely
CLUJ, Széchenyi-tér 32.
KOROM J. 1465

ישבות אונד תלמודי תורה!!
אין גראסער טראנספארט פאן איינשיכטיגע גמרות קינדער חומשים אונד נ"ך איזט עבען אנגעלאנגט אונד ווירד צו שמויענד בילדיגע פרייע אויספערקויפם
מסכת ראש השנה
אין פראנטבאנד — Lei 20—
שים ווילנא משנות תפארת ישראל אונד אללערליי רומל ספרים ערהאלטליך
חברות לתלמודי תורה, ישיבה אונד שוהל-פער איינע ערהאלטען האדען פראנטבאנד
בעשעלונגען אונד נעלד זענענען זינד אן צו רויסען:
Libraria „Safruth“ Cluj.

Nagy mennyiségben érkezett:
Maister Lucius és Badische Anillmek

Sósav, Kénsav, Szalmiákszesz, Ablaktapsz (git), Fűrnisz, Tavotta, Olajok, Enyv, Kefcárak

valamint mindennemű festék- és fűszeráru előnyös árak mellett nagyban és kicsinyben kaphatók.

KALMÁR
Áruforgalmi R.-T. Cluj str. Regina Maria 42

Táblaüveg, demyonok
koresmai és mindennemű üvegáruk nagyraktára

Péter és Schwarcz
Cluj, P. M. Viteazul (Széchenyi-tér) 34 1518
Legelőnyösebb beszerzési forrás

Csillárok
asztali és éjjeli szekrénylámpák a legegyszerűbbtől legdiszesebb kivitelig nagy választékban állandóan raktáron, továbbá villany-vasalók és főzők, valamint az összes szerelési anyagok és minden feszültségre kicsinyben és nagyban eladása. !!-
égők
ERDÉLYRÉZI CSILLÁRRAKTÁR
Cluj-Kolozsvár, Calea Reg. Ferdinand (volt Wesselényi Miklós-u.) 11. szám. 1469

Raglán
esőköpeny, öltöny

Neumann M.
cégnél Cluj, Fötér 1502

Coloniale Kereskedelmi R.-T. Ajánlja: Fűszer, gyarmatáru, export-import cikkei! A Temesvári Műmalom Concernhez tartozó összes malmok lisztjeinek fölerakata
Marosvásárhely

Szombat, 1928 április 21.

ROTI
TIMIȘOARA

GYÜMÖ
MELÉS
DÉS, SZÉ
SZESZDI

CHAR
★**RE**

ARGEN-
TINIA

Kar
Fiókrak
Regele
(Wesse

Ször
nyege

DÉRI
szücs

ROTTMANN KÁROLY ÉS TÁRSAI R.-T.
TIMIȘOARA—TEMESVAR KIRÁLYI UDVARI SZÁLLITÓK

GYŰMÖLCSPÁLINKA TER-
MELES BORNAGYKERESKE-
DÉS, SZESZSZABADRAKTÁR
SZESZDENATURÁLÓTELEP.

1864

**RUM ÉS LIKÓRGYÁR
COGNAC FŐZDE**

**CHARGEURS
★ REUNIS ★ DÉL-AMERIKAI VONAL**

Legnagyobb francia

Vezérképviselőt Nagyrománia részére

ADOLF SALOMON FIA

București, Str. Paris 14

Hajóra szállás:

Hamburg, Havre és Bordeaux-ban.

Kitűnő kiszolgálás, nagy kényelem, elsőrangú ellátás, gyors utazás, külön kajutok. 1542

Gyűjtemény
BŐRDISZMŰVÉSZ
TELEFON: 6.
INTERURBAN.

**BŐRÁRUIPARI
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**
SÁTMÁR
NAGYROMÁNIA ELSŐ ÉS
LEGNAGYOBB BŐRDISZMŰ
BŐRÖND ÉS TÁSKA ÁRU-
GYÁRA.

Mindenki legszívesebben

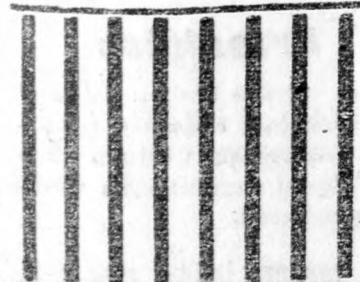
1497

Kapható:
Fiókraktár Cluj,
Regele Ferd. 14
(Wesselényi - u.)

TURUL CIPŐT

visel, mert az elegáns, tartós és jutányos

Szörme és szőnyeg molykár elleni megóvását és sző-
nyegek vaacum cleanerrel való portalanítását vállalja

DÉRI LAJOS
szücsmeister

Cluj, str. Memoran-
dului 3. (Unió-utca)
Telefonszám 12-12

Crème D'argent

kipróbált ártalmatlan szer szeplő,
májfolt, mindennemű bőrkáros ellen.
Néhány napi használat után teljes
eredményt ér el.

1 nagy tégely ára 20 lei

Kapható kizárólag a

Fekete droguerában

Tg.-Mureș-M.-vásárhely

Telefon 81. **Ládagyár** Telefon 81.

Mindennemű ládákat és fadobozokat összeszegezett
és szétcsomagolt részekben megrendelésre azonnal
készít és szállít a legolcsóbb napi áron 1361

Sajovics és Lebovits fakereskedés és Ládagyár
Cluj, Strada Cernauti (volt Kajántói-ut) 1 szám

Exportját és importját

Románia, Magyarország,
Ausztria és Németország

között határidővel és legolcsóbb fix
díjtételek mellett csak

Deutsch Testvérek

nemzetközi szállítási vál-
lalata tudja lebonyolítani.

Központ: Cluj, Piata Unirei 26.

HÁZAK Wien I, Rottenturmstrasse 27 Buda-
pest, VII., Rákóczi-ut 6., VII., Dohány-utca 3.
Oradea Mare, Rákóczi-ut 24. Brasov, Kapu-
utca 61. Arad, Simonyi-utca 13. Orsova, Duna-
part. Szolnok Madách-utca 1. Expoziturák:
Bruck, Hegyeshalom, Moson, Biharkeresztés,
Békéscsaba, Curtici, Kötögyán, Biharpüspöki.

Fuvarlevél felülvizsgáló iroda
Speciális dunai forgalom!

Olcsó bevásárlási forrás! Textil, kötött és
rövid áruház a
Feuerstein J. Cluj, str. Regina
Maria 12. 1466

Mégis csak legjobb a
**„RASOL
IDEAL”**

késnékül horotvátó por, amely az ország
legrégibb gyártmánya.

Kapható 1-es, 2-es és 3-as minőségben (utóbbi
a legerősebb) 1/4 és 1/2 kg.-os szép kivitelű
csomagolásban. 1481

5 kg. vétel franco-franco lei 120.—, kisebb
mennyiségben lei 26.— kg.-kint. Hozzá
való csontkés darabonkint lei 15.—

Óvakodjunk az ártalmas összetevőkből ösz-
szeállított utáztatóktól. Csak az „Ideal”
felírása a valódi, melynek jóságáért felelős-
séget vállalok.

Reszling József fodrász

Cluj, C. R. Ferd. 30. (a nagy vashid mellett).

Főelárusítóhelyek:

Glanczmann Adolf
illatszertár
Sighetul Maramures
Jungrei Miksa
Bucuresti
str. 13 Septembrie 54

Rosenzweig Jakab
illatszertár
Dej
Max Sporn
Cernauti
Piata Dacia 3

valamint minden droguerában kapható.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja szavanként 1.50 lei. Vastagabb betűvel szedett szavak 2.50 lei. Legkisebb apróhirdetés díja - 10 szög - 15 lei. Jelleges hirdetésekre semminemű felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetésnél a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbíthatnak. Erre a célra a hirdetés díjon kívül 2 lei 60 bani bélyegköltés fizetendő.

Két drb. kopirprés teljesen vasból, alig használt állapotban eladó. Cím a kiadóhivatalban.

Eladó 6 diszkótésben „A zsidók egyetemes története”. Teleki-utca 18. 5467

Orth. **בשר** libaszir, cca 1 métermázsza eladó. Értekezhetni Gubmanál, str. Radu 1. 5468

Olcso kóser házikoszt kapható Burgerné-nál, Trefort-utca 25. 5469

Szalmakalap készítésben szakképzett munkás azonnal felvétetik. Grünstein Adolf Mócs. 5466

Keresünk sürgősen **tisztviselőnk részére** egy **szobát konyhával**, esetleg egy üres szobát. Szíves értesítést kér az Uj Kelet kiadóhivatala.

BUTORŰVEGEKET, TÜKRÖKET
Barok, csillag és virágcsiszolással valamint adott rajzok után **művészi kivitelben készít**
HUNWALD, üvegcsiszolda és tükörgyára
CLUJ-KOLOZSVAR, Str. Vlahuta (v. Bolyai-utca) No. 3.
Hibás tükröket újra fonceoroz o o o

Telefon 494 **15%** Telefon 494
gyarapodik vagyona,
ha levélben vagy személyesen o o adja fel rendelmenyét. o o
Meg nem felelo árut visszaveszünk.
1291
Nagy Áruhaz
rövid, kötött, nonnbergi és papirkereskedés
Cluj, Piata Mihailu Vitcazul

Viszonteladók-nak árkedvezmény **ארטה בשר** **szalámi** **בשר** **בשר** **בשר** **בשר**
Naponta kapható frissen készült mindennemű **felvágottak és virsli**
o o Ugyanott állandóan frissen szürt o o
Arjegyzék és **liba** Arjegyzék és **liba**
kivánatra ingyen zsir kapható kivánatra ingyen
Szalámigyár R.-T.
Cluj, Malom-utca 8. 1455

Vermorel — Peronospora-fecskendők! Angol rézgálic 99%

Kerek rézlapok pálinkafőzőüst készítéséhez
I. NACHT
Telefon 6-53
Sürgőny cím: Metalnacht. **Cluj, Piata Cuza Voda 12**

Közkereseti társaság, GOLDSTEIN WALD és GLASNER
CLUJ, Strada Vladimirescu (Mikes Kelemen ucca) 17. szám — Telefon: 519

„Gowag”

Gőz-, gáz-, vízvezeték- és csatornázási berendezések, valamint műszaki cikkek állandó nagy raktára
Complete fürdőszoba berendezések jutányosan kaphatók!

Erdélynek legdusábban felszerelt rövid-, nürnbergi-, diszmü- és játékaru nagykereskedése
NUSSBAUM TESTVÉREK
TG. MUREŞ MAROSVÁSÁRHELY
Telefon interurban 200
Eladás csak viszonteladóknak!

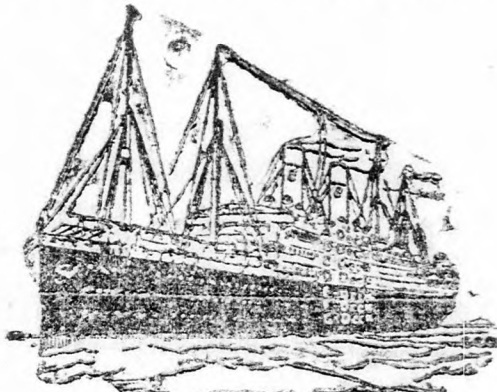
BYRON STEAMSHIP COMPANY LTD. LONDON

M. Embiricos & Co.

Bucureşti, Strada Paris 1, Constanţa direkt New-York

Állandó félhavi hajójáratok a legnagyobb tengereztuli luxusgőzösökkel, melyek Constanţa kikötőből indulnak

„King Alexander”
„Megali Hellas”

„Constantinople”
„Themistokles”

Átszállás és vesztegrár nélkül
Az utazás tartama 16 nap

Hajófottánk 56 saját hajóból áll
Az utazás tartama 16 nap

Értesítés:
Erdéklődőknek, akik Amerikába utazni óhajtának tudatjuk, hogy 1923 január 22-én kötődik meg az utazások útkelése az egyetemes amerikai vízum elnyerésére. E célból szükegtelen minden érdekeltnak Bukarestbe való utazással információk beszerzése végett ideiglenesen, hanem forduljanak teljes bizalommal iródnakhoz, beküldve a vízumhoz szükséges következő okmányokat: Utazási engedély, erkölcsi bizonyítványt, házasságlevelét, az amerikai rokonok megbízását és 4 alült fényképet. Ezek alapján megszeresszük a szükséges iktatószámot a vízum megadásának napjával a sorrend esetleg elvesztésének elkerülésére.
King Alexander luxusgőzös Constanţa kikötőbe érkezik június 2-án és az új queta terhére induló első szállímannyal körvellenél New-Yorkba június hó 4-én indul. Pontos, lelkiismeretes és érdeknélküli felvilágosokkal és prospektussal készséggel szolgálunk.
M. EMBIRICOS & CO., Bucureşti, Strada Paris No. 1.